

Kereskedelemügyi m. k. minister.

1898. II. 1.

Iktatókönyvi szám 87414

III szak-
2. ügy- } osztály

A beadvány } száma : 43
kelte : XII/11
beérkezése : XII/16.

Előirat: 82493/98.

Utóirat: _____

Kapcsolatos: _____

Tárgy:

87414/98
Fabadalmi, kereskedelmi
jogi és más - Gausz
Fabadalmi megnevezés
perében.

87414/98 Siemens és Halske

Melléklet száma: 7650 gr. + 2.

Pótiv száma: 1/2 + 1/2 + 15 1/2.

Kiadvány száma: 3.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

18 98	Tétel	Alapszám
87414	93	43743

K 231

Együttal elintézett szám 29214/98.

Határidő: 1898. ~~december 15.~~

Jóváhagyásra:

Felülvizsgálat előtt: K. T. elnöki
osztály bevitel a pótívra

Jóváhagyás előtt: B. alatt!

Jóváhagyás után:

Kiadás előtt:

Kiadás után:

Kiadó hivatalba érkezett: II

Másolta: Diff. 10/998

Egyeztetve: magyar. gyvt. elnöki

Kiadatott: II-15 j. 10/98.

Kivezette:

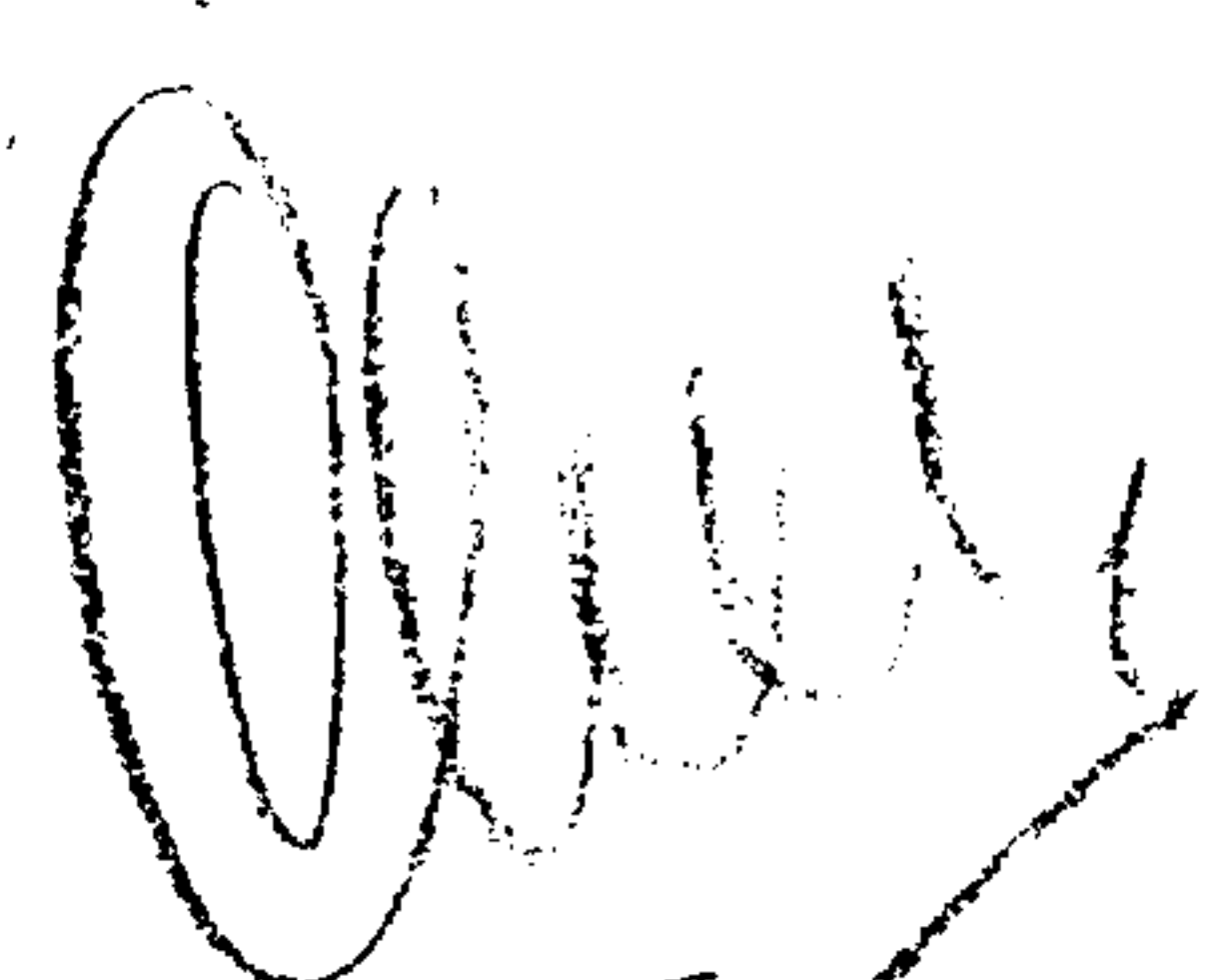
Irattárba érkezett: II

A szabadalmi tanács elnöke
véleményét, ~~elfogadja~~ mely a za-
badalmi tanács teljes ülésénél
határozata alapján hozott, elfo-
gadja.

Siemens és Halske közbe-
vétel mellett, melyben azonban
a per anyagára nézve nyilat nem
mondanak.

Ugy tehát a szabadalmi
szemmel megvizsgálva nyilván-
való, a hamisított berendezé-
ben a szabadalmi tanács elnö-
kének jelentése értelmében
ismét az utolsó kereskedelmi-
ügyi miniszter.

ad I.
ab 1898/98. 11. 109/98
sz. szabadalmi tanács
előzetes és előzetes
m. k. szabad-
almi tanács
előzetes m. k.
novemb. 11. sz.
43. sz. kelt elő-
zetes alap-
ján

I.

Freiburger hivatalt
Siemens és Halske által Ganz és
társaság budapesti cég ellen in-
dított szabadalmi megsemmisítési
perben (Külső a 7921/98
sz. irattal 75. oldaláról)

Utalással f. i. november
12. én 43. sz. a. kelt jelentésére,
előzetes Csemet, hogy a

II.

Freiburger szabadalmi tanács elnöke.
Siemens és Halske bécsi cég által
Ganz és társaság budapesti cég ellen
indított szabadalmi megsemmisítési
perben a másolatban
mellékelve ítéletet hoztam

II
az I és II. kiadásának
melléklete.

II
az osztrák szabadalmügyi
miniszternek írt leveléből
6.440 sz.

I 1889. évi április hó 24. évi "Uj-
lások"

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

[Signature]

Folytatás a 10. és 11. évi

az osztrák kereskedelmiügyi
miniszternek írt a másolatban
mellékelt átiratot intéztem.

III
Osztrák Kereskedelmiügyi
miniszter,

Utalással Siemens és Halske
bécsi cég által Ganz és társaság
budapesti cég ellen nyújtott
szabadalmi kérelemre
sí perében f. évi június hó
4. évi 1645. sz. a. Kelt magbenn
átiratára, szívelellettel értesítem
Magbenn a kérelemről, hogy az
alacsony tulajdonát képező
dolgozatok ~~szabadalmi~~
az elektronikus áramok átala-
kítására szolgáló eljárásban
és Képzőművészet cím alatt; továbbá
az 1891. október 21. évi "Ujítások az
elektronikus áramok áram-
módozásai" cím alatt ered-
tileg ~~szabadalmi~~ engedély-
ezett szabadalmat, hogy
még továbbá ítéletileg levezetendő
azokban feljegyzett módokról
megállapított megállapított
megállapított és fellebbezés

1/2. Pótló irat 89414/98

Címek, hogy a megyei
szabadalmi önkormányzat
bevonás végett a szabadalmi
hivatalhoz eljuttatni méltó
lassal.

Wenne járműhatóság az országban
hogy az 1889 április 16. án „Uji-
lási az elektromos átvitelben”
cím alatt Pála Miklósnak en-
gedélyezett és későbban Ganz
és társa budapesti cégre átrú-
házott szabadalmával jáva-
solt meggyújtatásához, mine-
képpen a következőket van ge-
reussem előadni.

[Küldő az 89414/98 sz. irattal
46-74 oldaláról] és kérem
Magyarországi kormánzt, hogy
az irattal szemben figyelembe
véve, bírság átélése végett
elkezdi képest módosítani
szabályait.

Fogadja stb.

1889/12/12 Fgy

N.B. 2/2 sztrák kereskedelm-
ügyi miniszter írásba intézett áti-
látat a tisztviselő alólírt sztrák
eddig nemet nyelven fogalmazta.

2) Értékelésnek ezen módja
magyar részről természetesen
sor mellesleggel és idővesztés-
gel jár, mi az osztály nagy elfog-
laltsága mellett kétféleképpen ére-
hető.

3) Azokban forgó ügyben azon-
ban a kiadványokat német
nyelven előkészítésére ~~szükség~~^{egyetlen}
~~szükség~~ ~~szükség~~ ~~szükség~~ ~~szükség~~ ~~szükség~~
szükség, érintettel egyet
annak terjedelmére, másrészt
azonban és főképpen ~~szükség~~
sége, egyáltalán nem is
szükség - és éppen
azért az iránt keresni meg
a t. elnöki osztályt, hogy a III.
(az osztály Kereskedelmiügyi mi-
nisterhez irányított) kiadvány-
ok német nyelvre fordítá-
sáról saját hatáskörében
gondoskodni kívánságja.

Megjegyzésként még, hogy Austria-
ban, ha pl. magyar nyelven
felvett tanirihallgatási jegyző-
könyvek érkeznek oda, a minis-
terium hites bírósági felmérés-
sal fordítja le azokat. Ezen
eljárás volna itt is a legajánla-

Feladat a 2. pól 1/2 in

2. pót 1/2 írás 87414/98.

dosabb, addig is, még az osztály

miniszterekhez intézendő át-
írtatás megvalósítása, esetleg
az osztály által magának meg-
fogalmazandó átiratok minthet
fordítására véglegesen szabá-
lyoztatni fog.

felróbb helyről nyert
készenléti folytatás kivá-
lasztásakor a t. par-
tisanlyal, hogy a for-
dítások ny. minthet
a paróditák által kivá-
lasztások, az orszá-
miniszterekhez intézendő
átírtatás megvalósítása
megvalósításán
nemcsak a jelenlegi
gyakorlat is továbbra

személyes.

Mélt. 1199/27
Külső

A fenti utasítás szerint a 4. alólírott
osztálynak továbbra is kötelezően marad
a németül fogalmazás. E szerint a
fennforgó esetben is köteles volna
a gabadalmi tanács elnöksége
véleményéből 28 sűrűn írt oldalt
németre fordítani, mi tekintettel
a lefordítandó szöveg hosszúságára
kívül annak tárgyosságára, így
sok időt igényelve, és lehet, hogy emellett
sem volna megfelelő.

Tehtetettel ezen mezejegyre
a jövőre nézve enged utasítván
a 4. alólírott osztály a gabadalmi
tanács ^{elnökségét} hogy mintán ily tárgyat
dolgok lefordítása, vagy lefordíttatása
márabb áll módjában, jelentésével
véleményező részét, mely az osztály
kereskedelmiügyi miniszterhez in-
tázandó átiratban esetleg felha-
gallatár, németül is teljesírt fel.

A fentebb levő esetben azonban
a Ganz és társas cég ügyvéte Dr. Deutsch
János, a fordítással járó költséget
saját felére vállalkozva találván,
felhívítámmal ~~szállt~~ és hozzájárul-
lással nélkül rendelkezésünkre
bocsátotta ^(német fordításban) a gabadalmi tanács
elnöksége jelentésével véleményező
részét — tekintettel arra, hogy a köse-
dalmi ezen magyar cég nagy anyagi
kárával járhat, ~~felhívítámmal~~ ^{felhívítámmal}

[Köszönettel válaszolva, ha
megvan erre felsőbb engedély
nyerés — ezen fordítást fel-
használni.]

Felrakás a 3. példány

14 16. pöt 1/2 riva 89414/98

ad III
az osztály helyettesének
névjegyzékének
0.440

in Lattouft zirkus, der
größten Lustspiel
gesellschaft der nation
sind imstande zu
sein. Jenseits

98/14 Tafel
Jan 1/14

Alma

1/8/11 8

ad III
az osztály helyettesének
névjegyzékének

III.
Szabadalmi tanács elnöke
utalással f. é. november hó 11-én
43. sz. a. l. jelentésére értekez
Gyúrt, hogy Siemens és Halske
berlini cég által Ganz és társaság
budapesti cég ellen nyújtott szabad
dalomjegyzéki kérelem perben
a másolatban mellékelt itale
let hoztam és az osztály kereske
delmi ügyi miniszter, úr, a máso
latban mellékelt átiratot
nyújtam.

~~Adattal arra, hogy a
közvetlen hasonló szabadalmi ügy
megvizsgálásánál fogva az osztály
kereskedelmi ügyi miniszterhez
nyújtandó átirat miniszteri
magára a vezetésen alól álló
ministeriumban töltendő be
valóságos közlő, a miniszter~~

Chapter 28 Day
 1/10/1928

L. j.

11.2

43 sz.
898

Eng. P.
Nagymeltságu Minister/Ur!

Eng. P.
Nagymeltságu J. évi július
8-án 43/43 sz. alatt kelt magas leir-
sával Siernow és Thake bécsi megál-
tal a Garra és Kára budapesti meg el-
len indított szabadságon megosztás-
ségi perre vonatkozó összes tárgyalási
iratokat meköztatott véleményes je-
lentéssel végott hozzáim kérvényem.

Ezen ügyben szakelőadó vé-
leményét kikértem és az ügyet a sza-
badalmi tanács teljes ülésében meg-
vitatás tárgyává feltett, minek alap-
ján van szövevényem díszlettel jelen
kéremet a következőkben előterjesztem.

Nagymeltságu Baró Daniel Ormórnak
kereskedelmügyi m. kir. Ministernak

Tesla Miklós, hajdani katonai ha-
tárőrvezetőkünk Szmiljan Lika helységének
szülötte New-Yorki lakos elektikusnak, kö-
vetkező három osztrák-magyar szabadul-
ma van szövege.

Az 1889. április hó 16-án 1887. é. alatt
engedélyeztetett:

„Miklósok az elektromos átvitelről”
szabadalmi leírásom VIII. köt. 962 lap-
ján beiktatva 1888. évi május hó 1-től
származott előszöveggel.

Mivel a jelen ígnyben ez a szabadalom
fontosságai a leírás bekezdő részét is befeje-
ző sorait szövegint köztöln:

„Die vorliegende Erfindung ist ein Verfahren
und Apparat zur elektrischen Kraftübertragung
mittels Hochspannung zum Anschluß und
benutzen einer Maschinengruppe, der für die benutzten
Maschinen der Leistung aller Commutatoren,
oder der der Herstellung, der Zubereitung und
des ganzen Apparats bedienten Vorrichtung und zu-
gleich billiger gemacht wird.”

Eztán következik a találmányi kar-
gyak leírása, miközben a magyarizáció.

A szabadalmi leírás befejező része szö-
vege:

„Wie aus der vorerwähnten Beschreibung
beim Zusammenhang, besteht das Wesen der

volganden Beschleunigung der in, Massstromen
zur elektrischen Kraftübertragung. Indes für
erzwingen, daß man die einzelnen, bei
den der Massstrommassen, in stabilen
der Strom naturgemäß ungleiche Massen
besitzt durch kontinuierliche unabhängigen Lei-
stungen mit Zellen oder Zellengruppen, in
Motor verbindet und so, sei es nun in bloß
nimm, oder in ein in beiden Hauptbestand-
teilen der Motor eine kontinuierliche Her-
stellung oder Handhabung der Folge erzwingt,
welche die relative Leistung der beiden
Hauptbestandteile des Motors zur Folge
hat.

Alles das ist natürlich kann man die einzel-
nen Zellen der Massstrommassen durch
Gruppen solcher Zellen ersetzen, in welchen
der Strom gleiche Masse erzeugt und kann die
zu einer Gruppe gehörigen Zellen belie-
big halten. Dasselbe gilt von den Zellen
des Motors, in welchen der Strom gleiche
Masse erzeugt.

Zurück zu den vorhergehenden Punkten,
welche ich bereits erwähnt habe, nämlich die
elektrischen Maschinen.

2. 1889. évi április hó 24-én 15826 sz.
alatt engedélyeztetett.

Működés az elektromos áramok at-
alakítására és elosztására szolgáló eljárás-
ban

és kiegészítésként: Szabadsaloni lapok XXIII. kötet 1003. lap, 1888 évi május 11-étől arányított előszéggel.

3. Eke 1891. október hó 21-ikén 59658 sz. a. engedélyeztetett.

Műtások elektromágneses váltakozó áramú motorokon. Szabadsaloni lapok XXV. kötet 3070. lap. 1891 évi július hó 9-étől arányított előszéggel.

A motor elektromos kompenzátorok révén úgynevezett minifázissal bíró két fázisú motor, mely a közönséges váltakozó áramú elosztó hálózatba kapcsolható, van az egyszerű vezeték elöngyeit a két fázisú motor elöngyeivel van hivatva egyenlítői.

Eke 1889. április 16-iki és 1889. április 24-iki szabadsalom gyakorlásának megállapítására Fehér Elek és János és Dr. Budapesti szabadsaloni irodájának kérelmére a Budapesti III. ker. előjáróság 1890. április hó 15-ken szakértői szemlét tartott, melyben Dr. Klupathy Jenő Budapesti kir. bányaműegyetemi magántanár és Hajlinger Mihály fővárosi mérnök mint helyszíni szemlére meghívott szakértők működtek.

Ezen szemle alapján hivatalosan konstatáltatott, hogy az 1. és 2. szabadsalom

Fischer Vilmos kirapasti mechanikusnak
III. ker. Király utca 59 sz. alatt levő ipartele-
pén kétszögletig gyakorlatta vételeit.

Továbbá Pager, Moeller és Hardy becsi
mérnöki írva kérelmére a Tesla Miklósnak
engedélyezett 1889. április 24-iki szabá-
dalom tárgyának képzőjével, Karl
Nic. Biehler mechanikusnál, Bécs IV.
Wäldergasse 12 - 1892. évi június hó 18-án.
Bécs város tanácsa mint politikai ható-
ság helyszíni szemlét tartott, melynél
Eduard Ritter v. Löhr mérnök közremű-
ködött.

Az érkező szabadalmi leírásba
való betekintés után jegyzőkönyvbe vé-
sette, hogy:

Beismertatott a transzformátor,
mely önmagában zárt vasmagból (gyni-
mből) áll A, a B primártekercs, szög-
szinten C szekundártekercs, egyenként
négy önálló áramkörre vannak össze-
kötve; mindez a szabadalmi leírás és
rajznak megfelelő, amivel a nevezik
szabadalmi igénypontnak elég kétféleképpen.

Megjegyzés: Pager, Moeller és Har-
dy becsi mérnöki írva folyamatosan
a Tesla Miklósnak engedélyezett 1889
április hó 16-iki szabadalom gyakorlatta

vételének konstatálására a szabadalom
ügyének kiegészítésénél Karl Nic. Biehler
bécsi mechanikussal Bécs város tanácsa
mint politikai hatóság 1892. évi június
hó 18- helyozini szemlét tartott, melyen
Eduard Ritter v. Löhr mérnök mint szak-
értő közreműködött. A szakértő a szabadal-
om leírásba való betekintés után jegyző-
könyvbe vette:

A következő alkaliszokat mutat-
ták be; Okeret, PP és PP magnespárok, azután
D fogótárcsa az elírt vezetékekkel és rajz
(15-öt), amivel az övíték igencsak
megfelelt.

Ezt több még részletesen szóba
kérül, Tesla Miklós az 1889 április 16, 1889
április 24. és 1891 október 21. osztrák-magyar
szabadalmait New-Yorkban 1893. évi ju-
nius 21-én kelt csesio. okmányokkal a bu-
dapesti Ganz és Tsa vasöntő és gépgyár-ésgy-
ártársaságra áttruháta.

A Ganz és Tsa. cég, mint a szabad-
alom levő Tesla-szabadalmak tulajdonosa
1894. évi október hó 11-én a budapesti II. ker.
előjáróság mint elsőfokú iparhatóság
a II. kerület Főut 73. sz. telepen helyozini szem-
lét tartatott az 1891. évi október hó 21-iki Tes-
la-szabadalom gyakorlása vétele ügyében.

ek előjárásai kikülvöttekkel jelen
volt Paulovits Fiktor fővárosi mérnök, a
gyár részéről Blüthy Ottó Titusz főmérnök.

El szabályszerinti eljárás és szakszerni
megvizsgálás folyamán a bíróság a be-
mutatott szabályalmi leírás és rajz alap-
ján hivatalosan konstataálta, hogy a gyá-
rban levő Testa-féle szabályalmat a Ganz-
gyár az utolsó két évben folytatólagosan
gyakorolta és a helyszíni szemle idején
is gyakorolta.

Fügye a jelen ügyre vonatkozó irá-
tok között megvan a budapesti II. ker. elő-
járásigból 1895. évi December hó 30-án fel-
vett jegyzőkönyv (hiteles másolata) aminek
a konstataálására, hogy az 1889. április hó
16-iki szabályalomban leírt találmány
a legutóbb lefolyt két évben és a szem-
le napján is tényleg gyakorlatta véstek
és a Ganz-gyár elektrotechnikai osztálya
1888 óta, a szabályalom tárgyát képező
motorok elkészítésével oly mértékben
foglalkozott, amint azt a törvény a szaba-
lyalom érvényben tartása szempontjából
megköveteli. És a bemutatott rajzok,
gyártási jegyzetek, a gyári alkalmazat-
tak kihallgatása és a gyárban készletben
levő egyes régebbi készítésű motorok

megszemléltetése alapján konstataltak.

Figyelemmel kell lenni, hogy a gyárban a ma-
sik két szabálynak is gyakorlatba vételét.

Ím ezek történetek a szabálynak gyá-
korlásának hatósági körbejárásával való
megállapítására.

A Siemens-Halske kécsi elektro-
technikai cég az 1846. évi április hó 28-án az
osztók és kir. kereskedelmi Ministerium-
hoz intézett 23755 sz. a. bejegyzett beadvány-
ban a gyárban levő három Tesla szabálya-
lornak a gyakorlatba vétel hiánya mi-
att meggyőztetését kéri.

A megokolásban felhívja, hogy az
1852. évi augusztus 15- 184. sz. a. helyi nyelvi
parancsokkal kiadott Szabálynak Törvény
29. §. 2. a. pontja szerint a szabálynak ér-
vényét a szabálynak okmányoktól
származott legkésőbb egy év alatt meg-
szűnés által veszt, ha a szabálynak
tulajdonosa felfedezését, találmányát
vagy javítását a belföldön gyakorlatba
venni meg nem kezdi, vagy azt a gyá-
korlatba vétel teljes két esztendőig teljes-
sen felbeszakitotta. Ezen a paragrafus hi-
vatkozik, hogy ezen elv alapján a cs. kir.
osztók kereskedelmi Ministerium több eset-
ben úgy ítélte, hogy a gyakorlatnak a szabálynak

/.

terhama első évére előírt megkeresésre
elegendő a szabályozott készletek lé-
nyeges alkotórészeinek, tehát a találma-
nyi tárgy egy részének elkészítése, anél-
kül, hogy teljes készletek alakíthatók;
e ténykedés célja az kell, hogy legyen,
hogy a későbbi teljes gyakorlatok előkészít-
se, a szabályozott tárgy belső ipari elő-
állítását bevezesse. Ez első szabályozási
év után a gyakorlatnak teljesnek kell
lennie; ugyanis a gyakorlatnak relá-
cióban kell lennie a szükséglettel, a
tárgy utáni kereslettel; a gyakorlatnak
nem szabad oly szabályokkal történnie,
hogy csak a gyakorlat konstataciója ala-
ki követelményeinek megfelel, mert
ez a törvényes gyakorlati kötelezettsége-
nek kikérülésére irányuló létszámolagos
cselekedet, melyből a találmany ipari
értékesítésének számvéka kiáramlik.

A paragrafus még ezek után állítja,
hogy a paragrafussal még a megismerés sza-
bályozását belső ipari nem gyakorol-
ta törvényszerűen.

Bár a gyakorlati bizonyítása a
paragrafussal feladata, mégis a legmés-
szervezőbb iratosságból felhozjuk,
hogy a Gáz-cég a Gáz-szabályozás

Ausztria - Magyarországon iparilag, tehát
elektrotechnikai berendezésekkel nem
alkalmazta.

A gyakorlatának hatósági közben-
járással való megállapítása, amint
az Fischer Vilmosnál Budapesten, Buch-
ler Károly Nic.-nál Gießenben és Gaussek-
nél két ízben történt. Kiányos.

Mintozok alapján a Siemens Haloke-
reg a Posta-szabadságunk megszűnteti-
sét kéri.

Gausz és Postának az osztr. cs. kir. keres-
kedelmi Ministeriumhoz 1896 évi októ-
ber hó 1-én 47481 sz. a. bejegyzett bead-
ványában a javaslatra megkerzi a követ-
kező észrevételeit.

Siemensiek szerint a szóban lévő sa-
badalmak gyakorlása elektromos mun-
kaerővel berendezések lecsatolása követel-
hető; ez nem áll, mert a gyakorlatra
elegendő a szabadalmi leírásban ismer-
tetett készülékeknek belföldön való elki-
sítése s kiányos, vajjon azok egyáltalán
mikor és hol alkalmazhatók. Elektro-
mos berendezések nem oly készítmények,
melyek akár számára készülnek s nem
a felhalálból függ, hogy mikor készíthet e,
elektromos berendezést, s melynek kivételére

a megbizást s alkalmat kell bevévni.
és szobán levő szabálynak gyakorlására
elegen azok elkészítése.

És 1889. ápril hó 16-án szabálynak
gyakorlását hivatalosan megállapították.
És által, hogy a szabálynak készülni
egy variánsának elkészítése megállapít-
ott, az egész szabálynak gyakorlása van
konstatálva. Mert a megtanult szabá-
lynak lényege a készülni-eknek a talál-
mányi gondolat szerinti bevezetésében
áll, amivel egy szerinti azoknak ész-
szerű alkalmazása is véve van.

Hasonló az érvelés a másik két sza-
bálynak nézve.

Gazdik min a három szabálynak
gyakorlást bizonyítani-ük elővették, hogy
Béla ciklusa a találmányainak meg-
szerzésére, illetőleg azokra engedélyesen
is oszták-magyar szabálynak ügy-
ben tárgyaltak.

Béla a tárgyalások kezdetén vagy
is az 1888. év végén megadta Gazdiknak
a jogot a miénk 1889. ápril hó 16 és 24-én
engedélyezett szabálynak elosztá-
sának Magyarországon való gyakorlására, a-
mire 1891-ben a harmadik szabá-
lynak járult.

Ezen felhatalmazás alapján Ganzék, budapesti gyártelepükön az 1888. évi végén megkezdtek s ezóta megőrzésként felgyűjtették az 1889. április 16. és 24-iki szabályzatban leírt közzétételek készítését, gyakorlati kipróbálását és alkalmazását, mihez 1891-ben még hozzájárult az 1891. október hó 21-iki szabályzatnak hasonló gyakorlása.

A felhozott körülményekre nézve hasonlóképen kihallgatni kerik Bláthy Ottó Titusz, Kécskai Lipót, Károlyi Kálmán, Lukács Géza, Dr. Horváth Mihály mérnököket, Lipernovszky Károly budapesti kis. műegyetemi tanárt, továbbá Pécsi Zsigmond minihelyfőnököt, Weisz József, Pokker József és Szabó József minihelyvezetőket, továbbá gépek gyártásánál foglalkoztatott több munkást.

E beadvány alapján az oszt. cs. kis. elnök úr. tekintettel arra, hogy Tesla chik. lós szobában levő három osztrák-magyar szabályzatot 1893. évi június hó 21-én Ganzéknak átadta. Felkérte, hogy Ganzék készítsék meg a Tesla munkáival összehasonlítva. Ez abból a gyakorlati megkezdésére és folytatására nézve az ajánlott bizonyítékokat elfogadja s azokat annyival inkább szívesebben tartja, mert a gyakorlatra vonatkozó jegyzetb. könyvek egyrészt azért ki nem elégítők,

mert a gyakorlat minden megokolás híján
konstabilizálják, moirást e jegyzőkönyvek
csupán a szerkezetek rövid felmutatásával
nem szolgáltatnak teljes körű tájékoztatást,
hogy az osztr. és kir. kereskedelmi Minis-
ter az általa követett praxis értelmében
a törvény követelése gyakorlati ismérveit kon-
stabilizassa.

Az osztrák és kir. kereskedelmi Minis-
ter úrnak ezen határozata folytán a ma-
gyar kir. kereskedelmiügyi Minis-
ter 1896. évi november 22. 70705 sz. magas
rendelete értelmében a fentebb nevezett
felborult kármik a budapesti II. ker. előjá-
rásig 1897. évi január hó 27. nap (D-Floor
elői 1897. évi május hó 22. nap) kihallgat-
tattak, hogy van-e ártalmunk arról, vaj-
jon a Törv. és Tör. tör. az engedélyezett kü-
lön Tör. szabályozásnak gyakorlatát
az engedélyezés keltétől számított egy éven
belső megkezdte, továbbá arról, hogy ez a
gyakorlat folytonos volt-e, vagyis nem
szünetelt-e két éven keresztül-választ
van-e ártalmunk arról, vajjon a fogantatá-
si gyakorlatba vétel, a felállítások kár-
gyának leírásában vett kötelező előíll-
tásokban állat s mondatok, hogy az osztrák
és magyar ipar ezen előílltásait iparilag

használható és értékesíthető termékekkel gaz-
rapotolt.

Az Áramvállalkozások nevű társaság, a jegyző-
könyvek tanácsán ozerint az 1889. április 16-iki
szabályzatára nézve a következő:

Az 1889. évi április hó 16-án Taur és Tsa.
vagy Budapesti elektrotechnikai osztályában
egy db. kétfázisú Tesla-motor volt üzemben,
mely kétfázisú teherrel bíró forgó dob-
bal és állandó álló mágnessel volt szerkesztve
megfelel a szabványos leírás 10^{ik} ábrájának.

Az egyben 1889. évi június hóban ké-
tő fázisú, körülbelül 5 lóerejű motor vé-
telezt munkába. Forgó dob armatúráján
a hat tekercs csillagkötéssel, három
érintő gyűrűhöz köthetett. Az álló rész vas-
lemezekből összeállított kétsarkú mágnes.
A motor megfordított elrendezéssel a 13^{ik}
ábrának felel meg.

Az 1891. évben munkába vették 1892
márciusában elkészült) egy 40-50 lóerejű
két fázisú Tesla motor egy szerkesztéssel, mely
a forgó mágnesű motoroknál ma is hasz-
nálatban. Az állandó része két fázisú mag-
sarkú tekercsekkel bíró álló Gramme-gyűrű,
melynél a dőlt bevonat hornyokba van melyikre.

A forgó rész ugyanazok hornyokba ágyalt
bevonattal van ellátva, mely részben rövide

van fűrés, részben két fűrésre osztva, három egymástól elmozdítható érintőgyűrűkhez vezetett, úgy, hogy ellenállások bekapcsolhatók.

A motor Bláthy szerint megfelel a szabványi leírás 17. és 19. ábrájának.

Neustadt és Lipernowsky szerint a 13. 17. és 19. ábrának,

Snuck és Szabo szerint a 19. ábrának,

D. Horvát szerint a 13. vagy 15. vagy 19. ábrának.

Ész 1892. évi november hónapban a Lamm cég Tesla cikloótól a szabványosított motoroknak különböző magassági kivitelére vonatkozó nagyobb számú minihelyrajzot kapott, melyek a nagyban való gyártásra alapít szolgálatot voltak kívánva.

Ész 1892. évi december havi adatok nyomán 1893. januárban egy 10 lóerős négyesármű Tesla-motor készült, hozzá tartozó speciális transzformátorral.

Négy sarkú két fűrésű álló armatúrából és rövidre zárt tekercselésű forgórészből állott. A motor most is meg van, mintájára több is készült, megfelel a 13. és 19. ábrának.

Ész 1893. évi szeptemberben munkába vétetett és ugyanazon órjében újembe vétetett egy 10 lóerős forgó mágneses két fűrésű motor, két részes, két sarkú

és két gárisán álló armatúrából és kússarkú
rövidre gárt dekerelésű, többől állott.

És 1893. évben hasonló szerkezetű, 1/4
lóerőjű motor készült.

Minket motor az első üzempontra
felel meg.

Ekivel a Tesla-motorok továbbfejlesztése,
inek pontos megmunkálására, különösen
lyukasztására special gépek kellenek, a
Ganz-gyár az 1893. évben már megvolt mon-
dott ürtő berendezéseit egyenlő tökéletesi-
teté és bővítéste, leginkább amerikai gé-
pekkel, melyek agután a Tesla-motorok
és felépnek nagymértékű gyártást lehető-
sítővé. Ezek a gépberendezések mindegy-
felmillió forint értéket képviselnek.

És Ganz-gyár 1892, 1893 és 1894-ben több
évben tett ajánlatokat Tesla rendszeri elek-
tronos munkátírtéles berendezésekre. 1893.
augusztusban egy 500 lóerőjűre, de e tele-
pek kivételre nem kerültek.

És 1894. évben több Tesla-motor
vesetelt munkába és egy 100 lóerőjű telep-
léstírt a gyárban, mely az ürtőüzemint is ü-
zemben van.

1895-ben 3 telep 87 motorral,

900 lóerőteljesítő képességgel;

1896-ban nyolc telep 312 motorral és

400 lóerővel volt üzemben; -

1898 januárban 15 telep 153 motorral
és kerek 5000 lóerővel volt munkában.
A felborult berendezések értéke meghaladja
a harminczfel millió forintot.

Érte 1889. április hó 16-iki szabványom
szerint készülő berendezések a Ganz-gyár
elektrotechnikai osztályában mindegy 50
mérnököt és vizsgviselőt és 400. nál több
munkást foglalkoztatott nem is számít-
va arra jelentékeny számú egyenit, kik a
rég egyéb gyáraiban a Tesla-motorok re-
szének előállításával foglalkoznak.

Ezek alapján a Ganzek elektrotech-
nikai osztályában alkalmazott mérnökök
és alkalmazottak egybehangzóan tanusít-
ják, hogy 1889-től 1894-ig terjedő időközben
a gyárban oly gépek készültek, melyek az
1889. április 16-iki Tesla-szabványom lenye-
gének és igényeinek teljesen megfelel-
nek, annak tökéletes kivitelét képezik
és a leghatározottabban állíthatjuk, hogy
az osztrák-magyar ipar e motorokkal
buzgúlkodó és értékesíthető termékekkel
gazdagodott.

Az 1893 évi június és szeptem-
berben készült motorok a különösen
az 1892. évi 50 lóerőjű motor, a későbbi
nagyban gyártásnál típusokként szolgáltak.

1889. ápril 24. és 1891. október 21-iki
szabályzatoknak a Ganzek részéről
írt iparszeri gyakorlásáról a kamik-
nak nincs tudomása.

Amikor a kamikihallgatás után
a Siemens-Halske cég, 1897. március 23-16767.
sz. alatt az osztrák cs. kir. kereskedelmi Minis-
teriumhoz beadványt nyújtott, melyben az
előbb tárgyalt kamikihallgatás ellen kifogá-
sokat hoz, mondván, hogy Siemensék jog-
tulajdonosának megengedték ugyan a kamik-
kihallgatásnál való jelenlétet, de a keresék
felbecsülésének jogát neki meg nem adták.

És tevénytől kiderítésére hátrányos eme
közvetlen, miatt a kamivallomási joggyö-
könyvek hátragosak. És a hátragoság közlőn
az 1889. ápril 16-iki szabályzatokra nézve kinye-
gés, mert a kamivallomások nem rögzítve
a szabályzat leírás nyolc igéypontja te-
kintetében. Ezért újabb kamikihallgatást
kérnek, melynél Siemensék jogtulajdonosai
kérdeket tehet fel. Targyalják a nemet
császár szabályzat hivatalnak Tesla két
szabályzatára vonatkozó határozatokat,
melyek pároszó elég szerint azért érte,
melyek figyelembe vételt, mert a szaba-
lyzat az osztrák-magyar 1889. ápril 16-iki

és 1889. április 24-iki szabadságának felel-
mek meg.

Siemensék szerint a tanúvallomások-
ból egyébként kitűnik, hogy az 1889. április 16-iki
szabadságon nem gyakorolták a törvény
követelte módon; nevezetesen a gyakorlat
1889-től 1891. ápriliséig és 1892. március
8-tól 1893. június 6-ig szünetelt. Tanár-
sok még csak 1893 és 1894-ben szerepeltek
a Tesla-motorok ipari előállítására szük-
séges szerzői jogokat.

A Siemens-Halske még 1897. április 16-
án 1892. sz. alatt a cs. kir. osztrák kancellár-
sági minisztériumhoz újabb beadványt
intezett, melyben kifejté, hogy Langier 1893.
Tesla-motoros bejegyzése nélkül nem a
ipari gyakorlat jellegével, hanem kísérle-
teivel általánosan többé-kevésbé áram-
szervezetekben. Erel meggyezik a tanúk
egybehangzó vallomása, hogy az amerikai
speciális gépek, melyek a Tesla-motorok
nagy mértékű gyártására kellenek, 1893-
ban szerepeltek.

Hivatkozik Blüth, Kewstach és Rot-
ter tanúkra, kiknek vallomása szerint
a Langier Tesla-motorainál csillagkap-
csolás használtatott teljes fázisban eltol-
tóságú váltakozó áramokkal dolgoztak
de ezekre a Tesla-szabadságok, melyek

élelmében össze nem láncolt váltakozó
áramok alkalmazásának, nem vonatkoznak.

A Ganz és Társaság 1897. December hó
15-7/158 sz. beadványában válaszol Lie-
mensék előbbi két panaszára, nyilatkoztat-
ván, hogy véleménye szerint az 1889. április
16-iki Tesla-szabadszállommal az összekö-
szött váltakozó áramú motor (helytelenül
csak ezt nevezik Drehstrom motornak, pe-
dig a külön áramkörű többfázisú mo-
tor is forgató áramú, tehát Drehstrom-motor,
is vétre van.

Tijelenti hogy az 1892. évi április hó 16.
dikával lejárt gyakorlati időben készített
motorok csaknem mindegyike össze nem lán-
colt többfázisú áramokra voltak alkalmaz-
sak és ezekre rendeztettek be; ez különösen
az 1891-ben készített 50 lóerőjű motorra áll-
tak ellenfél azon állítása, hogy Bláthy és
Tudás tanárak szerint a Ganz és Társaság Tesla-mo-
torával a csillagkapcsolás alkalmazta-
sága volna, szándékos helytelenység, mert
csak Bláthy csak az 1889. évből való motor-
ról mondta. A Ganz és Társaság 1891-óta megpa-
kítás nélkül összeköszösztelés nélküli Tes-
la-motorokat is készített.

Magabizonyítékok szolgáltatására
feljuttatják a cs. kir. osztrák kereskedelmi
Ministeriumnak a kért és időszaktól

még meglevő motorok bemutatását, a szer-
kezeti rajzokba és elkönyvelésekbe való
betekintést, melyekből ki fog tűnni, hogy
régí kétfázisú motoraiknál összehason-
lás nem volt s nem kísérletezésekkel való
tűnyek, hanem iparilag alkalmazható ki-
sítványok.

A szerkezetek részleteire nézve pedig
Blathy Ottó, Titusz, Lukács és Kertész Lás-
zló mérnökök által újabb bizonyítékokat
kívánnak szolgáltatni.

Az 1898. január 11-11/58 sz. intézkedéssel
szankcióját megkapott ^{Bécsben} el. mely az 1898
február 8. és 9-én tartatott. Ebben Blathy fő-
mérnök nyilatkozata a legelőzetesebb s le-
nyegében a következő:

Az 1888-ban megkezdett és 1889-ben el-
készült aszinchron kétfázisú motorunk
részben a közönséges álló kovácsolt vas arma-
tura állványa és forgó magnestere van,
melynek töltőberonata négy érintőgyűrű-
höz van vezetve. Kétfázisú generátorral
kapcsolva négy vezető révén me-
lyek két magukban zárt áramkört képez-
nek.

Az 1889. szeptember havi motorunk
a szabványos leírás 13 ábrájával való
meggyezését abban látja, hogy hatsarkú

6 tekercsessel ellátott mágneskere van; két egyenlő fizikai tekercs feszültségre van kapcsolva s így 3. fázisban egymástól 120° -nyira eltolva váltakozó árammal forgó mágnesek állíthatók elő. A csillag-kapcsolású három fázisú mágnes bevonat 3 érintő gyűrűhöz vezet, amíg a 13. ábrán ezek hatálos kapcsolhoz vannak kötve. Az álló armatúra is két körülvett vasbádogokból állott és két kört tekercseléssel bírt.

Az 1891-92 évi motornak álló gyűrűalaki, vasbádogokból képzett hornyokba fektetett mágneskere 16 tekercsessel bírt; ezek két csoportot képeznek és az egyik csoport tekercsei a másik csoportjaihoz képest a pólustávolság felére vannak eltolva; mindegyik csoport nyolc tekercse feszültségre van kapcsolva és fázisban 90° -ra eltolva két váltakozó árammal nyolc sarkú forgó mágnesek létesül.

A forgó armatura szélein hornyolt öntött vasrúd, mely szintén 16, két körben kapcsolt tekercsekkel 8 sarkúan van bevonva és az armatura két tekercscsoportja egymáshoz képest szintén a felpólustávolságra van. A két armatura bevonat egy-egy kötévére elcsigizott érintő gyűrűhöz vezet, a két armatura tekercscsoport második

Íróvége a tengelyhez van forrasztva. Ez a
mótor tehát, ha az átváltás felhasználásá-
val az érintő gyűrűkre tett áramfelvezetők
által az armatúra bevonatát röviden zár-
juk, a nagyobb pólusoktól eltekintve a
19. ábrának felel meg. Ha az áramfelve-
zők leemelése által az armatúra feker-
esek mindegyikén kívül helyezkednek, a mó-
torunk a 13. ábrával megegyezően egy vas-
szarabból álló armatúrája van. Ha a forgó-
részbe is, az érintő gyűrűk révén kétfázis-
úú váltakozó áramot vezetünk, akkor
a 14. ábra elrendezését kapunk, azaz az
eltekintéssel, hogy a forgó részhez való áram
bevezetésre a 14. ábra négy érintő gyűrűje
helyett csak három van.

A motor négy mére két mechanice-
siszekötött egyenként 50 lóerőjű egyfázisú
váltakozó áramú gép használtatott gene-
rátorul s a két váltakozó áram négy veze-
tő révén jutott a kétfázisú magnestbevo-
nat négy íróvégehez.

És 1892. é. őszén egy öt lóerőjű két-
fázisú motor készült, melynek álló gyűrű-
számlájú magnestere és rövidre zárt bevo-
natú forgó armatúrája volt. Ez előbb
emlékett kétfázisú generátorral kapcsolta-
zott; sarni nem emlékezik, hogy a hozzavezetés

három vagy négy fázis révén történt. Ez a motor és az előbb említett, konstruktív tekintetben a most általában alkalmazott forgató áramú motor-típussal teljesen megegyező.

1892. november közepén a Tesla-motorok hat rajza a rajzlapokba bevezetett és megismerkedésben Tesla a Ganz gyárnak három löcrejű motort küldött.

Az 1893. évi $\frac{1}{5}$ -löcrejű motor a 19. ábrának annyiban megfelelő, hogy rövid árási fázisú forgó armatúrája van, míg a 13. ábrához való hasonlósága arra szorítkozik, hogy a két fázisú mágnesbevonat befelé irányított sarkokból bír. Az áram bevezetési kétfázisú generátorból négy vezeték révén történt.

Az 1893. évi szeptemberben készült 10 löcrejű motoron két közellevő két fázisú álló mágnes és rövid fázisú forgó armatúra van. Az álló mágneseknek megfelelő rövid fázisú armatúrák megfelelnek egymáshoz képest 90° -al vannak eltolva. A mágnesekbe fázisban 90° -al különböző váltakozó áramnak négy vezeték révén bevezetése által az armatúra forgásban tartatott.

Az fentemlített több motor ismerete

az ismertetett generátoron kívül még egy
hátsó 30 lóerőjű, állógyűrű armatúrás
gép használtatott, melynek 12 tekercse
két fázisban négy szorítóhoz kapcsoltatott.

És négy vezetékre berendezett móto-
rknál egy-egy vezető révén a motorba beve-
zetett áram egy vezetékekkel a generátorhoz visz-
szavezetett.

Tamir arra a kérdésre, vajjon Ganzék
1894 február óta készítették-e olyan beren-
dezést, melynél kétfázisú generátor alkal-
maztatott, azzal válaszol, hogy erre nem
emlíkszik. - Az elkészült mintegy 1000
Darab forgató áramú motor közül a leg-
több három vezetékes három fázisú beren-
dezésben ^{alkalmaztatott. Több kétfázisú berendezés} ~~is készült~~ 3 vezetékekkel.

Heiss és Josef mindegyik vezető szerint az 1891
évi motor a 14. ábrának felel meg, mert
gyűrűs tekercsekkel bírt, és a 13. ábrának
mert rövid áramú forgó része volt. Fel-
említi, hogy minden motor a használat
előtt a próbatéremben megvizsgáltatott.

Kerstall Lipót főmérnök szerint az
1889. évi április havi motornak a szabá-
dalmai leírás 10. ábrája szerint 4 érintőgyű-
rűje volt és a generátorral 4 prottal volt
összekötve.

És 1889. szeptember havi motor

a 13. ábrának felel meg, csak hogy az ábra
6 szorítója helyett a csillagkapcsolónak
megfelelőleg 3 érintő gyűrűvel bírt.

Az 1891. évi motor armatúrán felelt meg
a 14. ábrának, hogy az armatura röviden
volt zárható és a 14. ábrának abban a té-
rintetben, hogy nemcsak a magnusbe,
hanem az armatúrába is lehetett áramot
bevezetni, de az armatúrába az áram 3 érintő
gyűrű révén jutott.

Az 1893. évi $\frac{1}{2}$ lóerejű motor külső
felépítésére nézve a 13. és 14. ábrának
felelt meg, de nem a kapcsolást illetőleg.

Az 1893. évi szeptember havi motor
véleménye szerint az első ígérvénynek
felelt meg, mert forgó magnusos teret lehet
volt vele létesíteni.

Dr. Siemens. Helcke cégnek 1898
február 17. - 4861. sz. beadványában meg-
marad azon meggyőződésével, hogy Ganzék
gyakorlati tevékenysége az 1892. év őráig nem
történt Tesla ártásával és bekegyezésével
és Ganzék 1892. előtt Tesla által licenzzel
nem szerezték. Véleményét arra alapítja,
hogy Ganzék saját bevallásuk szerint az 1889
április 24. és 1891. október 21. ki szabványokkal
nem gyakorolták, továbbá arra, hogy szak-
irodalmi adatok szerint Ganzék 1892. -ig

a Tesla-rentőzerrel és általában a forgató áram-
rentőzerrel szemben ellenséges magattartás-
sal voltak.

Egy Doliv Robrowsky 1891 évi márci-
us 13.- a berlini Elektrotechnische Zeit-
schrift-ben megjelent publikációja sze-
rint a több fűzési áramú motorokkal Gra-
dy, Tesla, szerző Haselwanter, Weinstrom
foglalkoztak, de Ganzék nem említettek.

Siemensieknek az a véleményük van, hogy
Ganzék a Tesla-szabálatlanakat oly időben
szereztek meg, amikor a csillag és háromszög
kapcsolás megteremtésével a forgató áram
praktikusan bevált. Ezzel Ganzék, amint
a fennváltottakból látszik, berendezéseiket
összeláncolt áramokra készítették és a Tes-
la-szabálatlanakat csak arra használták,
hogy a versenyzőipart zavarják, nem pedig
Tesla-rentőzerük berendezések létesítésére.

Ganzék az 1898. március 20-iki 16452 sz. —
jelen ügyben utolsó beadványban vá-
szolnak Siemensék ugyanazon évi febru-
ár 17-iki panaszára.

Mintán fejtegetik, hogy a szabálatlan
gyakorlatának milyen terjedelmének kell
lenni, hogy a szabálatlan tulajdonsága a
fővonalas követelményeknek megfelelően,
általán a gyakorlat igazolására.

Bevalljuk, hogy az 1889. április 24- és 1891. október 21-iki szabadságokat nagyobb mértékben nem gyakorolták, mert ezekre nem helyeztek súlyt.

De az 1889. április 16-iki szabadság gyakorlását igazoljuk a hivatalos közbenjárással együtt közölt gyakorlati megállapítások.

Ez a osztrák cs. kir. Ministerium vizsgálatai alapján kiderült, hogy az 1894. évi júniáig összehasonlítás nélküli többfázisú váltakozó áramú motorokat készítettek.

Ha az 1892-ig terjedő időben készített mintákat el nem árították, annakola, hogy a megadott ideig a monarchiában nem volt másra kereslet.

Ha 1894 után Gázik legfőbbnyire össze-
lángolt áramokra szerkesztették berendezéseiket, ezeket is a Tesla-szabadság kivételének kell tekinteniük.

Az 1889. április 16-iki Tesla-szabadság helyes magyarázatából folyik, hogy az - a szin-
chron motorról tekintve. Tulajdonképpen a három következő tulajdonságot tartalmazza, melyek a szabadsági törvény 6 czikke szerint össze-
foghatók voltak.

1. A motor, melyben az armatúra forgását a többfázisú áramok okozta forgó mágneses tér létesíti.

2. A forgó mágnesi motor rövidzá-
rú armatúrája.

3. A fűrészen elolt váltakozó árammal
való elektromos munkavitel műköre oly
motorral, melyben az említett áramokkal
forgó mágneses teret létesítünk.

Ezerint az 1889. április 16-iki határozat
gyakorlatba vételnek tekintendő; ha a fentebbi
három határozat kivételre kerül, még akkor
is, ha összekapcsolt áramok alkalmazásának
Kellő feljegyzéssel az összekapcsolt árammal lé-
tesített erőátviteli berendezéseket is a Tesla-szab-
adságnak alá esőknek mondjuk, ha a szabads-
ágban leírásban használt, unabhängige Ströme
independent circuits - kifejezés értelmét kö-
vető vizsgáljuk.

Érte 1887 október hó 12. benyújtott, 1888
május 1-én kiadott 38/968. sz. „Elektromagneti-
scher Motor” című amerikai szabadalom 8.
oldala van: „Unter getrennt (beyescheiden unabhän-
gig). verstehe ich nicht, dass die Stromkreise notwen-
digerweise von einander isolirt sind.”

Érte 1888. április 10. bejelentett, 1888. október
2. - megadott 390413 sz. amerikai Tesla-szaba-
dság, „Elektrisches Verteilungssysteme”
címmel áramkörökről szól, pedig nyilván
összekapcsolt kapcsolat van leírva. A szabads-
ágban ismétlődő pontok is így vannak fogal-
mazva.

Az 1888. április 13. bejelentett és 1888 október
2-án megadott 3404/4. sz. Többszabványban har-
matik ábrája a csillagkapcsolást mutatja és
ennek alapján a szabványi leírásban is füg-
getlen áramkörök tárgyaltak.

A felhozottakból Ganzék szerint kitű-
nik, hogy Tesla ezen a szón: „független” a motor
illetőleg generátor tekercsekben lévő áramok
bizonyos tekintetben való különbözőségét és füg-
getlenségét akarta kifejezni, nem pedig hogy
egyes áramkörök egymástól geometrice elkü-
lönített vonalak vagy egymással elektromos
kapcsolásban nincsenek. Fizikai szempont-
ból a többfázisú rendszer két vagy több áram-
körre nem független egymástól, mert így a
generátornál mint a motornál a közös vas-
magnus körülvezetett áramok kölcsönös induk-
ciója érvényesül. Mivel tehát a „független”
szónak sem fizikai értelme nem tulajdoní-
tható, sem pedig Tesla fejlesztései nyomán
ezen a többfázisú rendszer különböző áramkö-
reinek geometriai és elektromos elkülönítését
illetőleg előzigetelést nem érthetjük, a független-
szó így értelmezendő, hogy a motorban külön-
böző fázisú áramok vannak és az áramok
egymástól független fáziskülönbségben a gene-
rátor határoz.

Továbbá Ganzék kifejtik, hogy ha az öre-
kanyozolás nincs implicite az 1889. április 16-iki

szabadságomban, arra kell következtetnünk, hogy
ha valaki az összehangolást feltalálja s erre szá-
batalomot kap, az illetőnek csak ugy volna joga
ezt az összehangolást a Tesla-rendszerben al-
kalmazni, ha a fősabadságtól függő eme-
lyezésiára Teslától engedélyt kap; mert a
forgató áramú motort és forgató áramú motor-
tal való munkavittat a Tesla szabadalom
teljesen megállapítja.

Az osztrák és ^{horvát} kir. Miniszter úr a Nemzeti
Társaság részéről 1896. április 22-án Landerer úr be-
járati kérege ellen megindított panaszára a
főbbior említett három Tesla-szabadság
ügyében a panaszos felek meghallgatása,
amely bevezetése és szakértők véleményvételé-
nek, az 1852. évi augusztus 15. R. G. B. N. 184.
szabadsági törvény 29. §. 2a, pontja alapján kö-
vetkező határozati javaslatot járul Nagy-
méltóságához:

1. Az 1889. április 16-iki szabadság a harmad-
ik szabadságnál lejártával, azaz 1892. április 16.-
2. Az 1889. április 24-iki szabadság az első sza-
badságnál lejártával vagyis 1890. április 24. -
3. Az 1891. október 21-iki szabadság is az
első szabadságnál lejártával, vagyis 1892. évi
október hó 21-ikén megszűnik ^{de} tekintetbe
mely ítélestervezetnek Nagyméltóság
közjegyzését kéri.

ezt ítélet megvételére közzétette a követ-
kező:

A Siemens és Halske cég panaszaiban Ganz
és Társaság által megfellelőltetett a megta-
molt szabványok körülményes gyakorlásának
igazolására. A Ganz cég 1896 szeptember
havi ellenőrzésében a gyakorlatot megállapító
jegyzőkönyvekre és arra hivatkozott, hogy a ka-
minik egész sorával bizonyíthatja, hogy az 1888.
év végén a Ganz cég a megta-
molt szabványok megfelelő készítését
és gépek előállítását Budapesten folgoztak.

A gyakorlat konstatacióját a Ganz és Társaság
1897 január 27 és 1897 május 20. a budapesti
II. ker. előjáróság, továbbá 1898. február 8. és 9.
az osztrák cs. kir. kereskedelmi Minisztérium
előtt tett tanúvallomásaiból, a szakértőktől
beküldött vélemények alapján a következő
kérdések ki.

A, és 1889 április 16-iki szabványról.
A szabvány leírás befejező mondatai értel-
mében e feltételnek lényege abban állna,
hogy váltakozó áramok egy motor haszná-
latnak fel az elektromos munkavégzés
erőforrása, hogy a váltakozó áramú gép egyes
feladatait, melyekben az áramfűrészek termé-
szetesen különbözők, az egymástól füg-
getlen vezetékek révén a motor feladataival

vagy tekerescsoporthal kötök össze a szálakat
a motorban a sarkok folytonos váltakozását
létesítik, aminek a két motor fűlkéjére
relatív mozgása a következménye.

A sarkoknak korábban ismert szaggatott
intermittáló mozgása helyett folytonos váltakozást
létesítik, amit azáltal ér el a feltaláló,
hogy a korábban ismert szaggatott vagy kommu-
tált egy irányú árammal való üzem helyett
többirányú váltakozó áramot alkalmaz.

Ezzel úgy a szabálynak ezine:
„Erweiterungen in der elektrischen Kraftüber-
tragung”, mint a szabálynak igénypontok
tartalmát is meggyoz, mert az 1. és 6. igény-
pont az előírtak egy módjára, mint a többi
igénypont pedig a motor és generátor kombi-
nációjára vonatkozik.

A gyakorlat megállapító jegyzőkönyv
szerint Fischer Vilmos budapesti mechanikus
megkezdte a szabálynak gyakorlatát; Rich-
ter Ferenc Kie. becsi mechanikus hatósági
bizottságoknak bemutatva a 15. ábránál meg-
felelő alkateszközt, melynek fogva az 5. igény-
pontnak elég tetszett.

A fennvalók szerinti eljárás
1888 évi budapesti gyűlésben 1889. április 10. kezdve
1894-ig két és három fázisú motorok készül-
tek, és 1892. évi november havában a király a
Tesla bejelentésekre kivételre nagy számú minhely-

rajzot kapott és 1893- és 1894-ben nagy gépi és
szerszám-megmunkálásokat tett a Tesla-motor-
oknak nagyban gyártására.

Ezért a szabadsalom szerint előállított
motoroknál.

Ez eredmények alapján az osztr. cs. kir. Minis-
terium az első évben a szabadsalom gyakor-
lásának tökéletes megkezdését, de nem a ka-
liforniai társaság a következő években való
saját gyakorlását látja.

Tevékenesen azon megfontolás alapján,
hogy a motor igencsak egyik része sem vo-
natkozik tisztán a motorra, minél fogva a
motor előállítására erőátviteli berendezések
mellett a szabadsalom gyakorlásának nem
sekithető.

Tanászlós szept. 1898. március 10-ki bead-
ványában kifejti, hogy a szabadsalmi leírás
helyes értelmezése szerint abban három ta-
lálvány foglaltatik. Először egy motor, mely-
ben a mágnessarkok vántorlása létesítettik,
2-odszor a rövidzárási armatura, 3-szor külön-
közös zárási váltakozó áramúval való erőátvi-
teli módszer és mintha 3 találvány beje-
lentésük idején teljesen új volt. Ez osztr.
cs. kir. Ministerium ezzel a felfogással nem
ellenkezik; lehet, hogy Tesla szabadsalmának
bejelentése előtt szerkesztett motorok, melyeknél
a mágnessarkok vántorlását kommunális

egyráirányú árammal létesítették, nem bírtak
kellő fejlesztő képxegénységek jellegével, hanem
csak turboturbinás készülékek voltak s hogy a
Tesla szerkezetek szolgálhattak legelőször gyárhoz
látslag értékesíthető motorokat, tehát a szabá-
dalni leírásban ismertetett motorok Tesla ta-
lálmányának tekintendők. De itt nem ezen
fordul meg a válog, itt nem az a kérdés, hogy Tes-
la mit talált fel, hanem, hogy mit kezelt
szabadságnál védelem alá, mivel a gyakorlati
kétség nem vonatkozhatik a találmány tár-
gyaira objektív értelemben, hanem mindegyik az
a szabadságnál tárgyára; mai pedig arra, hogy
mely esetben mi képezi a szabadságnál tár-
gyat, csak a szabadságnál igencsapások fogal-
mazása lehet mérlekedő.

Az osztrák-magyar szabadságnál igenc-
sapásainak fogalmazása és a leírás szövege
között bizonyos különbség mutatkozik.

A szabadságnál leírás bevezetésében
az van, hogy a szabadságnál tárgyat az erő-
átvitelre szolgáló eljárás és készülékek ké-
pezik és célja az erre való gépeknek minden
kommunikátor mellőzéseivel való egyszerűsítése,
de az igencsapások egyikében sem kérték
ily gépszerkezetek védelmét.

Igy van ez a 47885 megfelelő német
bizalmas szabadságnálban, hogy t. i. a talá-
lmány új eljárás és az erőátvitelre szolgáló

ny közfűtéseket átalakít, míg a szim és a szabálmányi igény nem bizonyos közfűtésekre hanem, "Verbindung der Drahtspulen bei Elektricitäts-Bezeugen mit denen von Motoren" vonatkozik; továbbá a megfelelő amerikai szabálmánynak is, melyeknek szimik, Elektromagnetischer Motor; az igénypontjai is mintha motor és generátor bizonyos kombinációjára vonatkoznak.

Egy mindegyikben a szabálmányokban ugyanaz a különbség mutatkozik, a leírás szövege és az igény fogalmazása között és ez arra mutat, hogy a különbség nemcsak formai, hanem tárgyi jelentőségű.

Ez által, hogy Tesla az ő erőátviteli módszeréhez alkalmazandó motort magát egy igényponttal sem helyezi védelem alá, egyébként minden erre vonatkozó esetleges elsőbbségi igényét alapjától megfosztja, másképp a motornak vonatkozó találmányára abban a tekintetben kap kellő védelmet, hogy az igénypontok fogalmazása által a motornak a generátorral való kapcsolatát helyezve védelem alá, ezt tartja motorának gyakorlatilag egyedül lehetséges alkalmazás. módjainak.

Ez kitűnik a német és amerikai szabálmányi leírások záró-telepéből is.

Ezek után az osztr. és kir. kereskedelmi

Mintor irnak kérészeknek lészik, hogy a
motorok nem a különös szerkezetek tekintendo
a szabadságnál által vesellunk s hogy nem csak
alaki; hanem tárgyi okokból is a szabadságnál
gyakorlatára erőátviteli berendezések létesítése
vagy legalább ügye kivánandó.

És Ganz cég erőátviteli berendezésekbe
1894-ben kezdett, mikor Tesla motorainak
rajzait 1892-ben a cégnek megküldte volt
és szabadságnál az 1893. június 21-iki new-
yorki cession-okmányával a cégre átrú-
házta volt. É s tanúvallomások szerint
azóta a Ganz cég nagy szabvány erőátviteli
berendezéseket létesített.

És az azonban mind a szabadságnál lévő
váltakozó áramú motorok - az 1889. évi ju-
nius hóban elkészített kivétellel - melyek
öröge nem lánczolt többfajisú áramokra
voltak alkalmazhatók, az 1894. évtől kezdve a
Ganz-cég által létesített berendezésekkel
az erőátvitel csak összekapcsolt áramúval
vérték.

Synnermi erőátvitel az azonban nem
felel meg a szabadságnak.

És szabadságnál leírásban ismételt
kiván emelje, hogy a motor és generátor
"von einander unabhängige Schliessungen"
kell látni: vagy hogy a motorok von ein-
ander unabhängige Spulen a generator meg-

felelő tekeressivel kötenők össze.

Azon okból, mivel Tesla az egymástól független áramköröknek is az „independent” szónak különböző értelmét tulajdonít, az a kérdés, hogy az erőátvitelnek összekapcsolt áramokkal való létesítése a megnevezett szabadság gyakorlását magában foglalja-e, az „unabhängig” szónak értelmezéséből el nem vonható.

Ita az osztrák-magyar szabadsági leírás tartalmából és annak az amerikai szabadsággal való összehasonlításából ki is tűnik, hogy az összekapcsolt áramokkal való erőátvitel Tesla szabadságától függ, — ezért ily berendezés létesítése a szabadság gyakorlásának mégsem tekinthető.

A szabadsági leíráshoz mellékeltekről világosan látható, hogy a találmány különböző kiviteli formáinak egyik esetben, a motornak egy tekercse a generátor megfelelő tekercsével két, de ismét egymástól különválasztott vezető révén van összekötve, így hogy kétfázisú erőátvitelhez négy vezető háromfázisú erőátvitelhez hat vezető kell a motor és generátor között vezetni.

Arra a lehetőségre való utalást hogy a vezetékek számát négyről illetőleg hatról

háromra lehetne redukálni, a leírás nem
tartalmaz; továbbá az osztrak-magyar
szabványoknak megfelelő amerikai szá-
bályokban foglalt, az a megjegyzés, hogy
a motor és generátor közt lévő vezetékek-
nek nem kell szükségképen egymástól
elozigetelve lenniük, hanem az az elosztó
irótszereköthetéseik lehetnek, legkevésbé
sem tekinthető ily utalásnak.

Ellenkezőleg az osztrak-magyar
szabványban leírás végén az van, hogy a
váltakozó áramú gép egyes tekercsei oly-
an tekercscsoportokká helyettesíthetők,
melyekben az áramfázis ugyanaz és
ugyanaz áll a motor azon tekercseire,
melyekben az áramfázis ugyanaz.

Így tehát a tekercsek egy csoportba va-
lő kapcsolásának a lehetősége arra az
esetre van megfigyeltve, midőn az ára-
mok ily tekercsekben egyenlő fázisúak.

Különböző áramfázisú tekercsek össze-
kötése vagy összeleirózolása a leírás ke-
lgen egyenesen ki van zárva.

Írásaink az osztrak-magyar szá-
bályban bejelentésekor (1888 május 1-én)
fontosabb volt arról, hogy különböző á-
ramfázisú tekercsek összeköthetők
és egyáltalán az összekötésviták száma
reducálható; a mint az a 390413 sz.

szabadságból kitűnik.

Ebben a szabadságban Tesla az összehasonlítás leggyakoribb esetét önálló szabadság tárgyánál véve, azt a nézetet vallotta, hogy az áramok összehasonlítása tulajdonságok bejérése és hogy ez a tulajdonság a régebbi szabadságaival nincs védelem alá helyezve, bár lehet, hogy ezek korábban szabadságosított tulajdonságainak felhasználásával alkalmazható: -

Az 1889. ápril. 16-iki osztrák-magyar szabadság, tehát a vezérek és tartalmának lényegére nézve teljesen megegyezik a régebbi amerikai Tesla-szabadságokkal. De nem tartalmazzák utalást az 1888. ápril. 10-iki amerikai bejelentéssel védelem alá helyezett összehasonlításra.

Ezek nyomán az osztrák cs. kir. kereskedelmi Miniszter is arra az eredményre jut, hogy az osztrák-magyar szabadsággal össze nem láncolt több fázisú áramokkal való erőátvitel van megengedve és a szabadság gyakorlása is berendezés igényét, vagy létesítését követeli.

Ez összehasonlított áramokkal való erőátvitel a szabadságtól független, tehát, de ilyen berendezés létesítése nem a szabadság gyakorlása, mert az, amiben az erőátvitel két rendszere egymástól

különbözik, amaga a találmány jellegi-
vel bír.

Elkeverzett tanúk vallomása szerint
az 1888-1893-iki időközben készített módo-
rok közül öt, kétfázisú össze nem lán-
csolt áramú erőátvitelre szerkesztett, egy mű-
sor pedig 1889-ben öszelánczolt háromfázi-
sú áramra volt berendezve.

De e motoroknak az említett időköz-
ben erőátvitelre való alkalmazását a tanúk
nem bizonyították be, mert, amint Weiss
tanú mondata, a motoroknak a gyár
próbatermében kísérletképen való üzem-
behozatala erőátviteli berendezésnek nem
tekintendő.

Erőátviteli berendezés létesítésének
első időpontjait a tanúk az 1894-évet em-
lítik, de egyikük sem tudott olyan beren-
dezést megnevezni, mely a megfamaolt
szabványlom leírásának megfelel, mely-
ről k. i. a kétfázisú motorok négy, a
háromfázisú motorok hat vezetékekkel
tartottak volna üzemben; tehát az
1894-éssel kezdődő időre sem látszik a
a megfamaolt szabványlom gyakorlatban
bebizonyítottának.

Továbbá még szerint Tainz és
Tainak gyakorlati kéinykötésiaz 1892-é-
őzig nem történtek a feltaláló Tesla

Amikéval is bekegyezésével, az előt-
tem is szerzett engedélyt Tőle, kö-
vetve ezt annál inkább hihetővé ten-
ni, hogy a Garra-csög 1872-ig a Tőle-rem-
szert, különösen a forgatóárammipar-
szert személyesen ellenőrzés magatartást
mutatott. Ez aztán az osztrák cs. kir. Miniszter
ír azonban egyéni a bemutatott felj-
iratokból nem győződött meg arról, hogy
a műtörök a feltaláló kintán kívül ké-
szíttek sabbat, hogy Tőle 1872-ben raj-
zokat kültött, ezután pedig a szabvány,
mint a Garra-csögre átruházta, az esetle-
ges korábbi gyakorlási kéinykezetek hull-
gatóz engedélyezése látszik kitűnni.

Az ezzel az osztrák cs. kir. keresle-
Tőle Miniszter ír a paraszott csög-
nek a gyakorlási való jogositványát
el is ismeri abban, hogy a csög 1874-ig
egyes műtöröket össze nem hívogolt
áranyokra készített, ezután pedig erő-
átviteli berendezéseket összelánczolt á-
ranyokra készített és úgymbe hozott. —
a szabványtörvényes gyakorlások
nem lehetett meglátni.

Ezzel fogva az 1884. április 16-iki
szabványtörvény, mivel a feltalálási vel-
jes gyakorlási vétele meg nem történt, a
harmadik év lejártával megszűntnek

hellenre kimondani.

B,

Az 1889. április 24. és 1891. október 27-iki szabályoknak gyakorlásának megkezdésére és folytatására vonatkozó megállapítások bővebb adatakat nem tartalmaznak.

A Budapesti és Pécsi keleti és nyugati egyike sem tudott a két szabálynak a Garz-cég által közzétett gyakorlásáról adatokat szolgáltatni.

Ezek nyomán az osztrák és. kir. Minister úr, a gyakorlati jegyzőkönyvek általános adataiban a gyakorlat megkezdésének kielégítő bizonyítékát, vagy a két szabálynal vésett salámmányi sajjaknak nem csupán látogatásért végyett teljes előállítását, nem ismerke fel és ez okból a szabályokat az első szabálynál is lejártával megsemmisíteni kellett nyilvánítani.

Ezen poros ügyet mintemel előtt Wittmann József tanácsosnak tanulmányozás és vélemény nyilvánítása végett kiadtam, a ki véleményét 9. évi November hó 3-án hozzám a következőkbe terjesztette be:

1.
A szabadságnak a feltaláló ki-
vétel és egyetemi jogot kap a talá-
lása tárgy előállítására; de ez
a szabadsági törvény értelmében
gyakorlati kéinyager kötelessége járul.

és gyakorlati kéinyager intézménye
abból az intézményből eredt, hogy a sa-
badalom tulajdonosának joga a köz-
értekel összhangzába hozassék,
nehogy a szabadsalom tulajdonosa az
ő szabadságával csak egyéni érde-
keire éljen, a közértekre pedig hat-
ásnyal járó módon rendelkezze.

Egy az 1852 évi császári nyílt pa-
rasszal kiadott szabadsági törvény-
nek 20. §. 2. pontja szerint: „A szabadal-
mak érvényüket veszítik megszüntetés
által; ez akkor következik be, ha a sa-
badalmagott a szabadsági okmányhi-
vítésétől szüntött legfeljebb egy év
alatt találmánya, feltalálása, vagy
javítása gyakorlatilag a belföldön meg-
nem kezele, vagy ha ezt a gyakorlati
teljesítésen át teljesen felbeszárkítja.”

Látjuk, a törvény megakadályozni
íparosít, hogy a szabadsági tárgyat bül-
földön készítsek és a szabadsalom tulajdon-
osa az ott elkészített tárgyunk beha-
zatalával, illetőleg forgalomba hozatalával

becsje.

A gyakorlati derjevelésére és művelésére nézve ezekből nyilvánvaló, hogy a szabadságunk belföldön kell termelni (producálni); az iparfejlesztés inténdős fontos érteke mellett jelentéktelenek lesznek és emélfogva hátrébe szorílnak a külföldi termelések a hazai gazdasági viszonyokra való nem kevély hatásai; pl. hogy a külföldi termékek behozatalával vám- és szállítási költség csökken bevételek vannak, vagy hogy belföldi elárvasítók a külalanyú forgalomba hozatalával nyeresége lesznek szert.

A gyakorlati kötelezettség derjevelés és művelését határozottabban, mint a termelés nálunk, nyabban az ipari gyakorlatba vétel. kötelezménye van hivatalos megállapítani. Nevezetesen a perintokon is kifejezésre jött miniszteri praxis szerint a fogamatosított gyakorlatba vételnek a 2. és 3. szabadságjében a külalanyú tárgyának kinyegében vett kötelező előállításában kell állania oly mőrtékben, hogy az oszták és magyar ipar ezen előállítás által iparilag hamisítható és értékesíthető termékekkel gyarapodnak.

A Siemens-Falkbe cég 1896 április
hídban a szabványosított törvények a gyá-
korlati képzést megállapította. S. L. a,
pontja alapján parancsot tett, hogy a
szóban lévő három Tesla-szabványos
Austria - Magyarországon nem gyako-
roltatott törvényesíteni.

I. [A 1889. április 16-iki szabványosításra
nézve a hatósági közbeszáróval ~~szabványosított~~
~~szabványosított~~ motor megejtett és
villámhullások és nyomozások alapján
az 1894-ik évvel bejáró iktatásra nézve
konstatáltatott, hogy a parancsolt Ganz-cég

1889. év április havában két db. két fá-
zisú Tesla-motort

1889-szeptember havában egy db. három-
fázisú motort.

1892-ben egy két fázisú motort.

1892. őszén egy két fázisú motort.

1893-ban két két fázisú motort.

1894-ben egy két fázisú motort készített.

1892-ben a cég minhelyrajzokat kapott
Pestől.

1893-1894. egy felmíllió forint érték-
ben special gépeket és szerelmeket szer-
zett a Tesla-motorokunk nagyban való
előállítására.

A nyomozások eme eredménye a
lapján ~~szabványosított~~ kereskedelmi

létesítések, melyek motor két főalkatrészé-
nek, azaz a magneten és az
armatúrának relatív helyzetváltozá-
sára ad okot.

Ha a többfázisú motor meg van,
akkor a munkavégzés technikai problémá-
ját az előző már azon az alapon ^{kezel} tárgyal-
tuk, hogy az olyan generátornak
szervezése, mely a motor végére
szükséges fázisban elvett áramokat
szolgáltatja, találmányi gondolat meg-
valósításának nem montható.

És hi az egyfázisú váltakozó áramú
generátor működésének leírását isme-
ri, egyfázisú megfordulások alapján tör-
ténő az az, hogy a többfázisú generá-
tor szerkezetének milyennek kell lenni.

És régi Lenz-féle vizsgálatakat csak
futólag említve Tombertnek 1881. évi, az
„Annales de l'école normale supérieure”
folyóiratban ismertett kísérleti vizsgálatai-
rán, melyekkel az áram görbéket megka-
dározta, mint aki a tárgy iránt ér-
deklődött, minősítve volt a többfázisú
generátor előállítására.

De erre tulajdonképp szükség sem
volt, mert hogy egyebet ne is említve,
Gramméknek váltakozó áramú gépe
melyet a 70-es években a Tablackhoff

~~E helyett a zabadalini lazas, referenciáid, Wtman~~

~~de förordnas konststämman på så sätt att~~
~~hos fol. [Ar 1897] ev sigen höggifogott~~

De a Gramme gépét háromfázisú
áramú alukitarrissal jártnéköszéssel;

az armatura bevonatos így mutatotta,
hogy az eredetileg volt 16 tekercs összes me-
netén 12 tekercsen osztotta el, és pedig oly
képen, hogy a tekercsek menetszáma a
meglevo dírt felhasználásával is egyenle-
tes elosztásával oly arányban, mint $\frac{4}{3}$:1-höz,
szaporította; így kapott, hogy $16 = \frac{4}{3} \times 12$.

És 12 tekercs képezte az armatúra és
a szerkezet megfelelő annak a kombiná-
ciónak is, hogy az armatura tekercsek
száma az elektro-mágnes-sarkok szá-
mához olyan, mint 3:2-höz.

Ezzel a géppel tehát közösleges váltá-
kozó áramot, fázisban $\frac{11}{2}$ -el különböző
két fázisú áramot, végre fázisban $\frac{2}{3}$ II-
vel különböző 3 váltakozó áramot vezettek
el a 24 armatura kápos kellő felhasználá-
sával. ~~Ugy véli az előző, hogy az elő-
zőt kiegészítve az előzőből kiegészítve~~
~~az előzőből kiegészítve az előzőből kiegészítve~~
A többfázisú generátor szerkezetének egy-
szerű felépítését a közösleges váltakozó
áramú generátorból, s ennek a genera-
tornak a teljes többfázisú genera-
torból való teljes függetlenségét mint
ezek szerint a többfázisú generátor fel-
adatok megoldás megvalósításának
nem tekinthető.

^{Előzetes tanulmányok}
~~De meg-megmutatja, hogy munka-~~
átviteli berendezéshez való többfázisú

mikort Pesth egyenit szerkesztette, állógyű-
rűs elektromágnesrendszert és forgó hen-
yoralakú vasmagmunkát használtán.

Összeállítását az 1892 év járműs havától
kezdve több ízben átvizsgálva és felmúl-
va és előállításokra szakították és a nagy
közönségnek is népszerűen bemutatta.

Egyébkeint kielégítő módon működő
kétfázisú generátor ~~is~~ is kaphatók, ha-
ny ~~ket~~ egyenlően működő közösre
váltakozó áramú gépből kombináltak,
melyekben az elektromágnesrendszerek
forgótengelyek mechanice abszolut
helyzetben kapcsoló ^{statikus} össze, hogy az egyik
mágneskerék spirálai, a másikhoz képest
a sarkától egy félrel vannak elfordítva.

További annak a kiindulására, mely
könyv az egyirányú áramú genera-
torról a többfázisú generátorra való
átmenet, ~~felhívja~~ ^{megjegyzem} hogy a többfázisú
egyirányú áramú géptípusok száma
háromunk négy, illetőleg három pont-
jából átvisszakerülést kell csak létesíte-
ni a tengelyre ékel egymástól elszó-
gatott érintő gyűrűkhöz, hogy a gép
többfázisú váltakozó áramot adjon.

Ugyanez a gép sok szelektív kollek-
tor révén egyirányú áramot is szal-
gálthat.

Budapesti 1896-iki elektéri kiállításán is a több fázisú
 busú egyirányú áramú dinamóval, mely
 gének sajátosságai már régen teljesen
 ismeretesek voltak, jobarmatura helyen
 csak csekély módosításával készített
 háromfázisú generátort mutatva be és
 használt fel munkávitel céljaira.
 nemcsak arra enged következtetni, hogy
~~minden előző említt~~ a többfázisú ge-
 nerátor szerkesztése nem tekinthető
 találmányi gondolat megvalósításá-
 nak, de arra is, hogy többfázisú mun-
 kávitel bevezetésére, illetőleg az új
 rendszer forgalomba hozatalának elő-
 készítésére a generátor gyártásával nem
 szükséges foglalkozni és különös súly a
 motor típusok részletes kiállítására
 helyezendő; hogy azok hasonló célú
 gépek kutatások tekintetében elérjék.

Hogy a Ganz-gyár a többfázisú mo-
 torok készítésével behatóan foglalkozott
 az 1888-tól 1893-ig készített motor. varian-
 sok mutatják; ezek a motorok, mivel
 közöttük 40-50 lóerejű is volt, ipari
 célra használható szerkezeteknek tekin-
 tendők, ismételten hozataluk pedig teljes
 elektromos munkáviteli bevezetést
 feltételez.

Mint hogy a karmivallamásokból kő-
 ségtelen, hogy a Ganz cég az 1889-~~1890~~¹⁸⁹¹
 szakban a Teala-motorokat szimtelés
 nélkül készítette, azok a gyártáson
 ismerte hozattak, megfelle annak a kö-
 vetelménynek, hogy a fogamatosított gya-
 korlatba vétel a kálitvány tárgyának
 leingyében vett kötelező előállításában
^{elő}~~elő~~ is határozottan mondható, hogy
 az osztrák és magyar ipar ezen előállí-
 tás által iparilag használható és érté-
 kesíthető termékekkel gyarapodott.

Híve a törvény nem szól közvetet-
 len az üzleti forgalomba hozatal kötele-
 zettségéről, mái azért sem, mert az eset-
 ben a feltaláló minden iparkutása sa-
 czára az üzleti forgalomba hozatal kö-
 vetelményének komolyan meg nem fe-
 lelhet; üzleti konjunkturák vármiszo-
 nyok stb. igen fontos kálitványoknak
 nyomban üzleti forgalomba hozatalát
 lehetetlennek lehetik. Ehhez járul még
 hogy a forgalomba hozatal terjedelme sem
 határozható meg közelebbről.

A leingyész forgalomba hozatal-
 nál számos esetben hasonlók lehet-
 nek a viszonyok, mint a melyek közt
 a Ganz-féle gyártáson lévő Teala-motorok
 munkájában tartattak; ugyanígy a több-

felépítés, nagy teljesítési képességgel bíró
 generátor a Tesla-szabványoknál érintése-
 nélkül az előbb említett motor, az egy-
 irányú áramú dinamóval készíthető, mo-
 torosítással bárki készítheti. Ha a gyár, mi-
 vel a nagy teljesítésű generátor megvan,
 csak több kisebb teljesítésű motor készí-
 tésre kap megfizetést és ezek mindegyikét
 nagy generátorról hajtathatjuk, ezt már a
 szabványok teljes gyakorlatának kell
 tekintennünk.

Hogy teljes berendezések a monvati
 törvényekben a gyártelepen kívül nem léte-
 süntek, több okra vezethető vissza.
^{Egyes országokban a gyártelepben kell, nem}
~~azok a gyártelepek, hogy az elek-~~
 tromos munkavitel oly ipari célú
 berendezés, melynek létesítése káron-
 lóan a gyártelepekhez nem köthet
 a szabványok szabványosításától függő-
 késségre, tehát számára elektrotech-
 nikai gyárak számára szükségletük
 gyártásukhoz pl. kisebb dinamókat,
 motorokat, transzformátorokat, irán-
 yokat, áramszámlálókat, az installa-
 ciókhoz tartozó tárgyakat; de munkavíteli
 berendezéseket csak megrendelésre,
 mert az ilyen berendezés esetében
 más rendeltetésre szolgálhat. Nem mond-
 juk ugyan, hogy a gyárnak az ilyen

megrendelését be kell várni, mert az ipar
terén munkaközös verseny jelenkori viszonyai
között ezt feltétlenül bevéinni nem lehetne vol-
na; sőt ha nem is munkaközös kereslet,
az iparfejlesztés országos érveke kötelezősége
sége a gyárnak a maga részéről minden
elkövetni, ami a salálműany propagálására
alkalmas. De ha a szabadsalom tulajdonosa-
nak minden igyekezkete dacára nem siker-
ül salálműanyag forgalomba hozni, sem
a méltányosság szempontjából, sem köz-
gazdasági érvekből vele nem követelhető,
hogy kizárja szabadsalma megszüntetését
megakadályozandó, megrendelések ki-
adásában közfelre, akár számaira vol-
gozzék, hogy oly szerkesztetek is eljárás foga-
matizálásáról gondoskodjék, melyeket
az időjárban senki sem kívánt még
alkalmazni.

Hogy a Garam-gyár az 1889-1893-iki
időszakban a Bécsi szabadsalom elke-
szítésével nem szívesen szegte meg min-
den közfelében gondosan kidolgozni
iparkivott, az említett különböző mű-
sorok bizonyítják. Először az volt,
hogy minden lényező befolyásának kísér-
leti kiprobálásával jó hatásfokú gépeket
szerkesztettek és ezzel véleményem szerint
a fejlődés útján mában levő nagyiparnak

nagyobb szolgálatot kell, mintha kikéltlen,
a romló szerszámok pótlásával áll.
elő; csak hogy a gyakorlati törvényszerű követel-
ményeinek formailag oly mértékben is meg-
feleljen, mint az az ideális értelemben
megkívánatának.

És is nyilvánvaló; hogy oly nagysza-
bási gépipari termékek, melyek a több-
féle váltakozó áramra alapított mun-
kával képviselet, előnyös gyakorlatba ve-
tele a törvényben megállapított rövid ha-
táridőben mehozza teljesíthető.

A nagyban való produkciót kell, hogy
megelőzze a különböző méretű gépipari
szerszámok készítése, speciális munkagépek
beszerzése, esetleg az ipartelep bővítése,
a Garm-eség ebben a tekintetben a társ-
ságot megterti, ipari használatra
való motorokat készít, Tesla szerkez-
ési rajzait beszerzte, fél millió forint
munkagépeket vásárolt, a melyek a nagy-
ban való gyártásra kellettek. Ha nem
a nagyban való gyártásra gondolt, így
a beszerzésekre nincs is szükségük;
hogy pl. megfelelő maró és lyukasztó gé-
pek korábban, mint 1893-ban amenny-
is megváltak, tehát a Tesla szerkezetek
új gépbeszerzések nélkül is kint áll-
tarni, abból is látszik, hogy 1894-óta több

Tesla-motor tengely elkészült, de abból is nyilvánvaló, hogy korábbi időben is gyártott m. n. Δ gépek lamellált armatúra vasa pontosan van formálva, a nagy váltakozó áramú gépek armatúra vasa és a transzformátorok vasa is speciális megmunkálást, pontos lyukasztást kívánt.

Ha a Ganz-gyárak ezen tevékenysége ^{az itélletvesztésére nyílt} se jártára ~~a csúszóvágóak keresztkezelésén~~ ~~minimális~~ ~~az~~ ~~felhozása~~ szerint a kálál-
mány gyakoriságát nem fogamatosítatka a követő követelte mértékben, miután feltehető a kérdés, hogy a vélt hiány mely momentumok okozhatták?

Tudni a Ganz-gyár a szóban levő szabványokat azért nem gyakorolta, hogy eddigi vállalatainak előnyére az új találmány versenyét kizárja? Vagy hogy a Ganz-gyár a 90-es évek végén legnagyobb mértékben és különös sikerrel az egykori váltakozó áramra alapított berendezéseket kultiválta és tudjuk, hogy ez a természet az erőátvitel fontos feladatának teljesén kielégítő megoldására nem volt alkalmas, látjuk, hogy a Ganz-gyár a későbbi időszakban a Tesla rendszerrel versengő produkcióval nem rendelkezett.

Tegyük fel, hogy a gyárlás tekintetében

kritikus ítélen a Ganz-gyárnak ajánlatot a szabványosított áramrendszerre és a Ganz-gyár a hazai gazdasági érdekeket sértve, az ipari fejlődés nyílvánvaló károsára sem maga nem vette gyökörlatba a kuláknányt, sem mások, nek erre nem adott engedélyt és szavak kósan akaratilagat görvített utjakra?

Mivel Auszria-Magyarországon a ber-
 tes, ítélen a Ganz-gyáron kívül egyetlen
 elektrotechnikai vállalat sem foglalkozott
 a többfázisú váltakozó árammunka-
 átvitel céljára szolgáló gépek gyártásával,
 és ezt a párosító cső sem állítja, a gyá-
 korlaimuk vélt hiányosságait az előbbi
 okra nem vezethetjük vissza.

Auszria-Magyarországon az 1889-
 1893 időszakban az ipari és előbbi többfá-
 zisú munkáviteli üzemekben mun-
 kázó hiány a következő körülmények-
 ben keletkezett.

Ipakembereknek és a nagy közönség-
 nek az 1891. évi Majna-frankfurti kül-
 lésen munkáltak be legelőször nagy
 mértékben a többfázisú váltakozó áram-
 mal berendezett munkáviteli, lauffen-
 ből a 176 kilométernyire levő Majna-frank-
 furthá vivén az 100 loerőnyi munkát.

Elmondott ideig a váltakozó áram csak
 is a motorok hűtőjai miatt munkáviteli

korlátozott mértékben volt alkalmazható; pedig a nagy feszültségű árammal a munkánk nagy távolságra való gerjesztését vétele Marcel Deprez elméleti fejtegetései és minchami kísérletei alapján már is meretes volt; a problema sikeres megoldását mindenki változó áram alkalmazásában látta, mert egyrészt az ennek termelésére való generátort könnyen lehetett nagy feszültségre szerkeszteni, másrészt a nagy feszültségű változó áram transzformátorral könnyen és gazdaságosan változtatható kis feszültségre. Egyirányú áramra azonban már nagyszabású berendezések voltak, mire nézve elegendő az elektromos vasút jelölésére hivatkoznom.

A változó áramnak munkát végre hajtani való alkalmazására a 90-es évek elején került az írat mindegy egyengetés felé, sőt még autóműves poljóriatokban is nyomtatékkal kellett utalni a többfajta áram epochális jelentőségére a munkásvitel feladataiban.

A nagy ipari fejlődés termékeny menete csak úgy mutatkozott tehát az elektrotechnika szövegében levo ágazatában, mint a többiben.

De nem kételezhető, hogy a Ganz-gyár

gyárunk 1889-től 1893-ig terjedő tényleg
 De a többfélesű áramokra alapított szer-
 kezelekre nézve nem volna szabadság
 teljes gyakorlásának tekintendő.

~~ez az ítélet a szabadság~~
~~minthogy a szabadság~~
^{ítéletének tovább}
 minthogy a szabadság minthogy a szabadság
 mely a szabadság ítéletének
 fogalmazása és a leírás szövege közt
 van. A leírás azt tartalmazza, hogy
 a szabadság bíróság az erővitelre
 szolgáló eljárás és közeledek képezik
 és ezáltal az erre való gépeknek minden
 kommunikatort mellőzve való egyse-
 rűsítése, de az ítéletnek egyikeben
 sem kell ily gépezetkezelekre vételeket.

ez az ítélet szerint hasonlóképpen meg-
 van ez a különbség a megfelelő német
 és amerikai szabadságokban, melyek
 a generátornak a motornal való kombi-
 nációjára vonatkoznak és ennek az
 ítélet nemcsak formai, hanem ténylegi
 jelentőségét is alapítván kifejezi, hogy
 Tesla, minthogy a motornal nem volt sa-
 badság, a motornak a generátorral
 való kapcsolatában látja a motornak
 egyenlő lehetséges alkalmazását. Ez ki-
 tűnik a megfelelő német és amerikai
 szabadság garáncokból is, melyek sz-
 rint Tesla a kommunikatort egyirányú

átvitelre csak annyiban terjeszkedik ki, hogy az elektromotorok rendelkezésére bocsátózik.

erre mégve, hogy ez a felfogás mennyire van összhangzásban a fentlét intenzitásával, az illetőben említett amerikai szabályokra hivatkozik, melyek az osztrák-magyar szabályoknak teljesen megfelelő tárgyakat, elektromagnetisches "Motor" ezimén helyezni szabályozni vétele alá. Így az 1887. október 12-én bejelentett és 1888. május 1-én megadott 381963. sz. amerikai szabályok, a melyben 1-18 számú részek teljesen azonosak az osztrák-magyar szabályok rajzaival.

És 1887. november 30-án bejelentett és 1888. május 1-én megadott 382279. sz. amerikai szabályok 1. és 2. ábrája az osztrák-magyar szabályok 16. és 17. ábráin feltüntetett szerkezeteknek (vívógárán felerősítéssel bírósármaturá) felelnek meg.

E szabályokban Tesla éppúgy, mint az osztrák-magyar szabályok 1. igazpontjában főképpen a motorról és annak a leírásban részletezett szerkezetéről szól.

Tartózkodás nélkül nyilvánítható

hogy a kisműtől egyirányú árammal
munkát is a mágneses intermitáló
váltóáramra alapított korábbi kísérlete-
ket ismeri; mert egyetlenségre állítja,
hogy az ő szerkezetét mi jellemzi; meg-
adva a szabványos leírásban az asin-
chron többfázisú motorai variánsai-
nak nemcsak leírását, hanem mi-
kötik meggyaraztatását is. A stator és rotor
újabb kétféle elrendezésnek elkészítésével
ezek a variánsok a következők:

Többfázisú motorok:

Gyűrűs álló elektromágneses motor forgó
vasarmatúrával.

Forgó elektromágneses motor dobke-
reskeléssel és álló henger vasarmatúrával.

Átmeneti motor több álló pólus-
sal képzett mágneses motor és forgó vas-
armatúrával.

Többfázisú motor gyűrűs keret-
sű álló elektromágneses motor és a
vas a forgó dobarmatúrába is bevezethető.

Többfázisú motor álló gyűrűs elektro-
mágneses motor és rövidzártú dob-
sokkeretű forgó armatúrával.

Ezek az adatok és a szabványos írá-
smódok teljesen jellemzik a motort és tech-
nikai valószínűségeit képezik annak a feltevési
gondolatnak, hogy fázisban eltérő változó

áramokkal forgó mágneses keret kitérve
forgást tarthatunk fenn. A szabálynal-
mal a felhozottak alapján a generátor
és motor kapcsolatán kívül a motor is
vételre is nyert.

Hogy Tesla e találmányát ~~szin-~~
tisztan, váltakozó áramokat alkalmazva
és a találmány a közlekedés némben
tartásának a műjében áll, ~~Wittmann~~
~~Wittmann~~ véleménye szerint szin-
tann huzható fel annak a nézetnek a tá-
magatására, hogy a szabálynal gyakori-
sághoz erőteljesi berendezés kitérve
vagy úgynevezett kiválasztás.

^{Részéről}
A ~~találmány~~ az némben tartás mód-
ján ^{alatt} azt érteni, hogy a szabálynal leírásával
teljesen jellemzett és ezen a nyomon
szakértők által elkészíthető motor, hogy
ha némben hozatik, erre a célra fázis-
ban elvett két illetőleg három váltakozó
áramot kíván. Egyébkeint minőn a Lenz-
gyár az 1889-1893. időszakban készített
motorvariánsokat kísérletileg kipróbál-
ta, éppígy megvalósította, az némben
hozatának kívánt műjűt, mint a motor.

A fellelterő a tanvállalások
alapján bebizonyítottuk tanja nyomon,
hogy a Lenz-égy minőn Polátal szer-
keleti rajzokat és csejűt kapott,

az 1894. évtől kezdve erőltetve ^{de orsz. a berendezések} készített és nyomon követett, min-
vel mint összehasonlított áramokkal min-
ként, nem felelt meg a szabálynak.

Az ítéletre megengedi, hogy az a kör-
let, vajjon az erőltetve összehasonlított
áramokkal való létesítése a megadott
szabálynak gyakorlatiát foglalja-e mag-
yában, az „működés” szóból el nem
térhet; mert pl. az osztrák-magyar
szabálynak megfelelő 381968 számú
„Elektrischer Motor” című ameri-
kai szabályi leírás 8. lapján talál-
hatjuk: „Motor működés”
„Es ist nicht, daß die Konstruktion nach-
stehendste die von einem in sich
findet; denn in einzelnen Fällen mag sein:
sich wenn eine elektr. Verbindung
besteht, in der Wirkung der Motor-
zu regulieren oder abzugleichen, wenn
das Leistungsfähigkeitsteil nicht
mehr oder mehrfacher Wirkung
sachverstande wird.”

Az ítéletre továbbá hivatkozik
az összehasonlított kétfázisú áramrend-
szere vonatkozó 1888. ápril 11-én bejelen-
tett, 1888. október 2-án kiadott 390413 számú
amerikai szabályokra, melynek címe:
„Elektrisches Verteilungs-System”;

a leírás 2. lapján ez van: „..... magán-
 irányban Laitung D, melyen pozítyon
 gummifusulták Rinklaitung für
 bunte Bronzkopf bildet, als zinn-
 abhängige Laitungstrüßer betrachtet
 werden.” - Magyar összehasonzott ára-
 nyokról is egymástól független ára-
 nyokról is független vezetékekről szól,
 ami nyilván téves. Ez itélester-
 méig elismeri, hogy Tsala az 1889. ápril
 16-iki szabálynál vétele előtt már is-
 merke az áramok összehasonzolását.

Igy az előbb említett 3904/3 sz. ameri-
 kai szabálynál vétele kétfázisú
 rendszerrel 3 fázisú alakulmaz. A há-
 romfázisú áramokról pedig a csillag-
 kapcsolással való összehasonzolás módját
 ismerte, amint ez az 1888. ápril 13-án be-
 jelentett és 1888. október 2-án kiadott
 3904/4 sz. „Dynamoelektrische Maschine”
 című amerikai szabályomból látható.

De mivel az osztrák-magyar
 szabályokban összehasonzolásról em-
 lítés nem történik, továbbá az osztrák-
 magyar szabálynál a fentemlített két a-
 merikai szabályokra nem utal, végre
 az osztrák-magyar szabályi leírások
 tartozó rajzokban mindegyik a kétfázisú
 berendezésnél 4 vezeték, a háromfázisúnál

az iszraeli nyelvészek kétféle módjára
jöttünk, azaz a nyelv vagy esillagképes-
sége és a gárt, vagy hársnyójképesedése.

Az „műveltség” szó értelmezése az ite-
leken épült amerikai és német Tesla-
szabványoknak körülményéből arra követ-
kezik, hogy az osztrák-magyar szaba-
dalommal nemcsak a kilenczárunkö-
ri többfajisai erővitel van megadva.

Az általános munkát, értéket
nem pontja, ha munkát csinál magyar-
zata homályos vagy akár téves, vagy szor-
kaklan terminológiával élünk.

Az általános történetében által-
ható számos példák közül csak egyet a-
karak kiragadni. Vajon Faraday el-
hagy azon feltevését, hogy a fény polariz-
ációs síkja a mágneses térben előfordul
értékéből a legegyszerűbbet veszi, ha tud-
juk, hogy a jelenséget először ismertető
értékezésében Faraday a fény mágneses
sík és az esővonalak megvilágítá-
sának szokatlan terminológiájával?

Az itelekre való hivatkozással
ingy látom, hogy a Ganz-cég 1894-óta
mágyipari célokra szolgáló munkák
vételiből megkezdésével nem tartotta ma-
gát szorosan az 1889. április 16-iki leíráshoz
és ennek rajzaihoz, a hol a többfajisai

nem szorítni külön vezetékek szolgálatára egyes áramkörökhöz, míg a Gauss-féle berendezések az egybehangzó termivallomások szerint összekapcsolt áramokra rendezettek be.

Fogyni csak lehetne, hogy a szabványos fényén, a generátoros motor szerkezetén a legkisebb csatlakozás minden változtatással megmaradjon és az egész különbség csak a kapcsoláson kell valóban észlelhető módosításban van.

A kétágú berendezésnél a módosítás a generátorral csak abban áll, hogyha össze nem láncolt áramra berendezett generator armatúrája forog, itt az eredetileg meglévő négy érintőgyűrű közül, két áramkörhöz tartozó egy-egy gyűrű összekötöttek. Ha az armatúra áll, akkor a négy fix kapocs közül a két különböző vezetőrendszerhez tartozó két kapocs összekötendő.

Hasonló kapcsolást kéven a motor elektromágneses rendszerén, a generátorral a motorral való összeköttetésre, vagyis átvitelére, négy pólus helyett már csak 3 kell.

A háromfázisú berendezésnél, a csatlakozás szerint összekapcsolás céljára a generátorral abban az esetben, ha az álló

elektromágnes-rendszerrel és forgóarmu-
rával szerkesztett, az utóbbi 3 tekercs-
rendszere 6 átvívójainak megfelelő határin-
tő-gyűrű közül 3 összekötendő; úgy, hogy
minden tekercsrendszer egy szabad átví-
vójának megfelelő egy érintőgyűrű
szolgál a most már háromra redukált
kivvezetők kiindulási pontjain.

Ha pedig az armatura áll, akkor en-
nek 6 kiv vezető kapcsa közül a három
külömböző tekercsrendszerhez tartozó
3 kapocs összekötendő.

Hasonló összekötés létesítendő,
a motor elektromágnes rendszerén.

Íme, miértön az össze nem lán-
czolt áramin berendezésről az összelán-
czolt áramra térünk át, a módosítás
arra szorítkozik, hogy a két, illetőleg há-
romfázisú berendezésnél két ille-
tőleg három, korábban össze nem
kapott vezetőkön egy átvívón keresztül
kapcsolat létesítsünk; de ezzel az egész
rendszer a kivvezetők egyeztetése
által versenyképesé lett.

Ezek szerint a szabványban tulaj-
donosa a vételelem alá helyezett eredeti
szerkesztés a legapróbb részletekig a fel-
tűltatni gondolatnak megfelelő, a sza-
bványi leírásban és rajzokban részletesen

Küszöbök dechnitri alakban előkészítette,
 De azon a lehető legegyszerűbb eszközökkel,
 egy főtűdarab közbeiktatásával létesíthető
 szállítás alkalmazott, minél fogva, anélkül
 hogy a gépezet mikéntese lényegében vál-
 tozott volna, a találmányunk fejlettebb
 alakjához jutott és ezt hozta forgalomba.

Mitön így a találmány hasznave-
 telőségét és ez által a keresletet annyira
 fokozta, hogy a rövid négy év alatt létesí-
 tett telepek harminczfel millió forintnyi
 értéket képviselnek, így vélem, a gyár
 a legmesszebb menő módon felelt meg
 annak a törvény megállapította köve-
 telvénynek, hogy iparilag értékes ter-
 mekkel gyarapította az osztrák-ma-
 gyar ipart. ~~Ezen~~ ^{ebben}

~~Előzetes~~ véleményemben meg nem
 vizsgálta az ítéletkorban felhozott az a kö-
 rülmény sem, hogy Tesla az áramok
 összelánczolására Amerikában kü-
 lön szabadságot kért és kapott.

Mert Tesla éppen, mint Ameriká-
 ban, Ausztria-Magyarországon is, ér-
 telmes volt a többfázisú váltakozó á-
 ramok összelánczolására szabadal-
 mi vételnek, amit ha megtesz, ki-
 kerüli, hogy más valaki az összeláncz-
 olásra kap szabadságot és az osztrák-

magyar Teske-szabadsággal né-
künk bevezetésén, tehát a Teske-
szabadságnak tulajdonosától függő
viszonyban alkalmazható.

Megannyit a cél egyetkeint az-
gal érte el, hogy a többfajta ára-
mok összehasonlítása, az amerikai
szabadságnak leírás által nálunk is-
mertté vált; így a Teske-szabadságnak
tulajdonosainak az összehasonlítás
használatát, más valaki semmel-
fogva senki sem nehezíthette meg.

Mivel a szabadságnak nagy
ipari gyakorlást épen az áramok-
nak összehasonlítása nagy mérték-
ben előmozdította, a Garm-gyárnak
a szabán levő műveleteit nemcsak
hogy szabad volt megtekintie, hanem
hogy ezt tényleg megtekintie és ezzel az
osztók-magyar gazdasági érdeke-
ket jelentékenyen előmozdította,
csak javára lehet beírni ~~elvárt~~
~~véleményével~~ ^{azon felfogással} ~~ahogy~~ nem járulhat
hogy ezt a szabadságnak gyakorlás
mágyárnak helyes legyen.

Mint ezek után nem csoda,
hogy az itéletteroben kifejezett azon
határozatkor, hogy az 1889. ápril 16-iki
szabadságnak arról az okból, mivel

a szabvány teljes gyakorlata vétele
meg nem történt volna, a 3. év lejá-
rával megosztottak monassék ki.

Ellenben

II. Az 1889. április 24-iki és az 1891.
október 21-iki Csele-félé szerződés-
szer szabványnak tekintetében az ité-
let indoklásnál fogva teljesben közpá-
jánul ahhoz a határozathoz, hogy az
első szabványi év lejáratával, tehát
1890. április 24. illetőleg 1892. október
22-én megosztottak nyilvánosságra.

Tekintettel a fennfoglalt körülmé-
nyek fontosságára és az ezen alkalom-
mal Nagyvelükösgé által elvont-
t és elvi jelentőségű körülményre az 1896. évi
543. évi. sz. alatt kiadott ministeri vég-
rehajtási rendelet 29. §-ának 5. pontjá-
ban foglalt jogommal fogva a por-
righet megvitatás végett a szabvány-
munka teljesítése előterjesztet-
tem, mely teljesítés 9. évi november
8-án tartott ülésében ezen tárggyal
behatárolt foglalkozott és az elnöki
Wittmann Ferenc nagyarányú és
felül részletes véleményének elő-
terjesztése után akkor egyhangúlag
számon.

Mivel a szerkesztésben a helyes
írási vitatkozásnak eredményét
a helyes írás jegyzőkönyvének má-
solatával egyenlő helyes közzététel
kerülhet, ennek alapján bátorosan
javasolni:

I. Meltőztassék a Posta chik.
lőnek 1889. évi április 24. én 15826.
sz. alatt, Mjításokra az elektromos
áramok átalakítására szolgáló eljá-
rásban és közmunkákban átmeny-
gott, a magy. szabványi lapokban
XXIII. kötetében 1003 sz. alatt bejegy-
zett, későbbben Garm és karsa buda-
pesti cégre átmenyített, valamint
az ugyanannak 1891 évi október 21.
59638 sz. a. „ Mjításokra az elektromag-
netikus váltó árammi motorokra
átmenyített a magy. szabványi
lapokban XXV kötetében 3070 sz. alatt
bejegyzett, később szintén Garm és
karsa budapesti cégre átmenyített
szabványokat ^{az ország kasszavédelmi miniszterével} gyakorlatba vetve
hiánya miatt az első év lejártával
azaz 1890 évi április 24. ikével illetve
1892 október 21. ikével a megadott
idejében nem állott szabványi sa-
bályok 29. §. 2. a. pontja értelmében
egyenlő megfigyeléseknek nyitván ki.

[illegible]

II. a Tesla Miklósnak 1889-évi ápril
16-án 15827 sz. alatt. nyitásokra az elektro-
mos átvitelben" megadott a magy. szabvány-
lajstrom XVIII. kötetében 962. sz. alatt bejegy-
zett és későbbben Garra és társa budapesti
mégre átvett szabványok tekintetében
az osztrák cs. kir. kereskedelmi miniszter ír-
ásból feltett megszűntetési javaslatok hosszá
nem járulva, ezen szabványokat ezen-
által is érvényben fenntartani.

és hozamdí bőséges elhatározások.
 levél kére, maradtok mely biztossággal

Budapest 1898 november. 11^{én}₂

Nagyméltóságok

alíratos szolgálja

Schmierer Lyuba

a m. k. s. strabuloni
hanses elvike

DR. SZAKOLCZAI ÁRPÁD ÜGYVÉDI IRODÁJÁBÓL
BUDAPESTEN.

Nagyméltósága m. kir. Kereskedelmi Ministerium!

Ganz és társa budapesti bej. cég ellen az 1889. ápr. 16-án az 1889. ápr. 24-én és 1891. október 21-én megadott szabadalmak megszerzésére iránti perünkben bátorkodunk a következőket mély tisztelettel előterjeszteni:

Jelen per elbírálásánál 3 szempont irányadó:

1./ Vajjon a megadott szabadalmak eljárási szabadalmak-e, vagy pedig szabadalmak egy bizonyos szabadalmi tárgyra, gépre.

2./ Miféle eljárás képezte szabadalmazás tárgyát.

3./ Az eljárás a mely szabadalmazás tárgyát képezte - és éppen csakis a osztrák - magyar szabadalomról lehet szó gyakorlatba vétele-e vagy sem. Az első kérdésnél vajjon a szabadalom eljárási szabadalom-e, vagy új szabadalmi productum /Erfindungsgegenstand/ nem soká időzünk, mert e tekintetben magyarázatnak helye nincsen, e kérdésre egyedül kompetens felelet; a szabadalmi igény pontok. Más mint a mit a bejelentő igényelt, neki nem ítélhető meg, neki nem szabadalmazható, hogy pedig az eljárásnak szabadalmazása nem jelenti egyúttal a szabadalmi tárgy védelmét, és hogy a gép szabadalma viszont nem jelenti az eljárás szabadalmát erre nézve controversia sem a theoriában sem a judicaturában nem létezik.

Nem tartjuk azonban érdektelennek annak illusztrálására, hogy mily élesen szét választja pl.a. a német judicatura a szabadalmi védelmet, a szabadalmi tárgy és a szabadalmi eljárás között az Oberlandesgerichtnek egy konkrét esetben hozott határozatát szó szerint idézni.

"Wenn nur der Apparat patentirt ist, ist das zugehörige Verfahren Allgemeinut. Die Aluminium-Industrie-Aktien-Gesellschaft

in Heuhausen /Schweiz/ stellt Aluminium auf elektrolytischem Wege nach dem Héroult'schen Verfahren dar. Sie klagte nun gegen die Metallgesellschaft, die ebenfalls elektrolytisches Aluminium in den Handel bringt Nachdem die Aluminium-Gesellschaft von dem Landesgericht abgewiesen ist, beschäftigt sich der dritte Civilsenat des Obergerichtes mit der Streitfrage. Sie drehte sich hauptsächlich um den Punkt, ob mit dem Apparate zugleich das Verfahren geschützt sei. Der Apparat besteht aus einem Eisengefäß in dem ein Kohlenbündel in der elektrischen Anode steht. Die Kathode ist flüssiges Kupfer. Durch den elektrischen Strom wird die Thonerde geschmolzen, der Sauerstoff wird von der Kohle aufgenommen und diese im Kohlenoxyd übergeführt, das entweicht. Das Aluminium wird von diesem mit diesem eine für den Handel wichtige Legirung. Da also die Kathode zu gleicher Zeit ein Theil des Apparates ist, aber auch das Product - die Legirung - selbst darstellt, so folgert die klagende Firma, dass der Apparat selbst ein Verfahren geschützt ist. Der Vertreter der Metallgesellschaft wendet ein, dass von der Klägerin nur der Schutz auf einen Apparat, nicht auf ein Verfahren beansprucht war, was aus der in der Patentrolle enthaltenen Ueberschrift: "Apparat zur kontinuierlichen Gewinnung des Aluminiums auf elektrolytischem Wege" zur Genüge hervorgehe. Uebrigens sei der Aggregatzustand des Kupfers, ob flüssig, ob fest gleichgiltig, die Kathode bilde immer einen Theil des Apparates, auch schliesse jeder Apparat ein Verfahren ein. Nach der Französischen Patentschrift, die genau in Text mit der deutschen übereinstimmt, wäre auch nur von einem Apparat die Rede gewesen, während das Verfahren schon anderweitig unter Schutz gestellt war. In Deutschland habe zur Zeit der Erwirkung des Patentes die Neuheit für das "Verfahren" gefehlt. Der Senat erkannte zu Recht, dass die Berufungsklage abzuweisen sei, denn nicht das Verfahren, sondern nur

der Apparat sei geschützt.

Miután tehát konstatálva van, hogy a megsemmisíteni kért szabadalmak tárgyát eljárás képezte a bizonyítás nem vezethető oly irányban, hogy a törvény által megszabott határidőben gépek, tehát találmányi tárgyak gyártottak. Mily ferde irányban vezettetett a bizonyítás alperes részéről, e tekintetben hivatkozom Nagyméltóságod előtt fekvő tanu vallomásokra. Az összes tanuk egyértelműleg kerültek azt a kérdést vajjon a szabadalom tárgyát képező eljárás iparilag gyakorlatba vétele-e azaz, hogy a szabadalom szerint telepek berendezettek-e. 1889-től egészen 1890-ig tehát, a kritikus időben csakis egy gép gyártásáról van szó, melylyel a gyárban kísérletek történtek, a mi tehát ipari értékesítésének egyáltalában nem tekinthető.

1890-től egész 1893-ig csakis gépek előállítását igazolják a tanuk, ez tehát mint említettük miután eljárási szabadalomról van szó gyakorlatba vétetnek nem tekinthető. 1893-ban a tanuk előadása szerint tehát már akkor mikor a törvény szerint a szabadalom gyakorlatba hiánya miatt megvonható volt, kezdte alperes műhelyét és gyárát olyképp berendezni, hogy azt telepek létesítésére alkalmas legyen. 1894-től fogva a tanuk igazolnak telep berendezéseket, de hogy ezek már nem a szabadalmazott eljárás szerint rendezettek be, azt később lesz szerencsém röviden kifejtteni.

Sorra véve az egyes tanu vallomásokat: Kandó Kálmán tanu vallja, hogy csak 1894-óta áll a Ganz gyár szolgálatában és azt már itt és erősen hangsúlyozni kívánjuk mind a forgó áram osztályvezetője ezen vallomása szerint 1896 évben kezdette csak a gyár a telepeknek iparszerű berendezését, ismételjük nem a szabadalmazott eljárás szerint.

Bláthy Ottó tanu vallja, hogy 1889-től egész 1894-ig csak-

is gépek gyártattak, és csak 1896-ban létesített 3. telep ismét nem a szabadalmazott eljárás szerint.

Neustadt Lipót tanú vallja, hogy 1889-től 1894-ig csakis kísérleti gépek gyártattak, és csak 1895-ben állítatott fel az első 3 telep berendezés.

Hoër Mór tanú vallomása szerint 1893-ig még a gépek iparszerű gyártása sem vételezt fogantatba és az csak 1893-tól fogva eszközletett.

Szuk Géza tanú vallomása, hogy 1889-től egészen 1895-ig csakis kísérletképen gépek gyártattak. 1895-ben történt az első 3 telep berendezése.

Weisz József tanú határozottan vallja, hogy ő neki csakis a gépek gyártásáról van tudomása. Ezen gépeknek is nagybani gyártását is csak 1893-tól fogva kezeli.

Szabó János tanú szintén csak motörök gyártásáról tud, s mint erre később visszatérni fogunk csakis forgó áramú gépek gyártásáról.

Ugyanigy vall Rotter József tanú, a ki tud forgó áramú gépek előállításáról, de telepberendezésről mit sem tud.

Récsey Zsigmond tanú 1894-től fogva a motöröknek nagyobb számban való gyártásáról beszél, de ő sem tud arról, hogy ezen időpontig telepberendezések eszközlettek.-

Minden tanú vallomásokból világos tehát, hogy egyáltalában, mivel nincs igazolva, hogy az 1889 évi április 16-án szabadalmazott eljárás gyakorlatba léptetett volna.

Mert a VII-ik ker. Elöljáróság által felvett jegyzőkönyv, a mely igazolja, hogy Fischer Vilmos műhelyében valamiféle gyakorlatbavétel történt, komolyan tekintetbe nem vehető, mert először a gyakorlatbavétel ily korlátolt területen nem is eszközölhető, másrészt

az eljárás gyakorlatbavétele nem is igazoltatott; a transzformatorok jelenléte pedig mit sem bizonyít, mert a transzformatorok csak anyiban játszanak a szabadalom tekintetében szerepet, a mennyiben a szabadalmazott eljárás kivételére szükséges; már pedig mint ismétljük ezen eljárás gyakorlatba sohasem vételet.

Legyen szabad most már áltérnem a második kérdésre, t. i. vajjon az vételet-e gyakorlatba. 1894-illetve 1895-től kezdve, a mi szabadalom tárgyat képezte?

A szabadalom tárgyat az össze nem kapcsolt, párhuzamos, három fázisú váltakozó áram képezi.

A tanuk egybenhangzóan vallják, hogy az, a mi Ganz és Társa által gyakorlatba vételet, soha nem volt más, mint az összekapcsolt, három fázisú u. n. forgó áram. Kandó Kálmán tanu, mint a forgó áram osztály vezetője adja a vallomását, Weisz József tanu igazolja, hogy egyár csakis forgó áramú gépeket gyárt, a gyári üzemből teljesen ki van küszöbölve, sohasem létezett, az össze nem kapcsolt váltakozó áramú telepberendezések gyártása és midőn Bláthy Ottó Bécsben kinaligatgatván, Dr. Gallia úr által megkérdezett vajjon létezik-e bárhol oly telep, mely össze nem kapcsolt váltakozó árammal tehát a szabadalmi eljárás szerint rendeztetett be, határozottan valotta, hogy ilyen telepberendezés nincs, tehát hogy a szabadalom tárgyat képező eljárás soha gyakorlatba nem vételet.

Kérdés már mostan az, hogy az által, hogy valaki a forgó árammal telepeket rendez be, egyuttal gyakorlatba vette-e az össze nem kapcsolt, váltakozó áramon alapuló eljárást is, szóval van-e különbség az össze nem kapcsolt váltakozó áram és az összekapcsolt forgó áram között?

Erre a kérdésre maga a feltaláló adta a leghatározottabb választ.

Eldöntötte ezen kérdést a német legfelsőbb bíróság a Reichsgericht, melynek ítéletét a legrövidebb idő alatt becsatolni lesz szerencsénk.

A mi már most a 3-ik kérdést illeti, hogy vajjon a gyakorlatbavétel megtörtént-e, hogy az 1889 április 16-án megadott szabadalom "Elektromos erő átvitelre szolgáló eljárás és készülék váltóáramok segélyével" iparilag értékesített-e, erre nézve a tagadó felelet nem kétséges többé.

Mert míg a szabadalmi igény szerint az elektromos átvitelre szolgáló eljárás abban áll, hogy az áram vezetők össze nem kapcsolhatnak, addig azon eljárás a mely gyakorlatba vétetett abban áll, hogy az áramvezetők igen is összekapcsolhatnak.

Ugyanez a különbség áll fenn a kiviteli készülékek között is. Hiába hivatkozik tehát alperes, hogy a tényállást összezavarja arra, hogy ő elektromos motorokat gyártott, akárhány löerejű is, itt nem motorokról, nem gépekről, hanem elektromos erőátviteli eljárásról és ezt eszközökre vezetékrendszerrel van szó, a melyet alperes soha gyakorlatba nem vett, és a szabadalmat mint kivihetetlenül félre tette.

Nagyméltóságú m. kir. Ministerium! A mily veszélyes a gyakorlatbavételnek formális strikt, rideg megkövetelése a törvényes határidőn belül, mert ez által lehetetlenné tétetik a találmány sikeres kipróbálása, ép oly veszélyes alperesek eljárása, a kik egy használatlan, soha gyakorlatba nem vett szabadalmat akarnak fenntartani, hogy ezzel megakadályozzák az ipari verseny szabadságát oly irányban is, és oly terjedelemben, melyre nézve ők szabadalmat és így kizárólagos jogot sem nyertek.

Veszélyes praecedens volna ez, a mely által a technikai fejlődésnek egész láncolata volna monopolizálható, mert ez által a

szabadalom hatályosnak mondatnék ki nemcsak arra, ami a leírásban bennfoglaltatik, nemcsak arra, ami az igénypontban igényeltetik, hanem minden jövő e szakmába vágó technikai haladásra is és ha a párhuzamosan kapcsolt vezetékek szabadalmi kizárólagossága alá szorítjuk az összekapcsolt vezetékeket is, tehát oly találmányi gondolatot, mely a bejelentésben foglaltól egészen elütő, egészen új találmány, úgy a szabadalmazás által mint említettük, nemcsak az, ami bejelentő feltalált, hanem az is, ami más feltalálni fog, vonatik el a szabad verseny elől és helyeztetik a szabadalmi oltalom kizárólagossága alá.

Magasan felette áll a Nagynéltőtségű m. kir. Ministerium ama szokásos jelszavak felett, a mely a magyar ipar támogatása alatt azt érti, hogy annak oly kiváltságok adassanak meg, melyek öt törvény és igazság szerint meg nem illetik.

E m. kir. Ministerium, e magas forum előtt csak egy jelszóval lehet győzni; az igazsággal. Es az igazság az, amely ipari életünk fejlődésének alapját képezi. Az a tudat, hogy itt mindenki rang és nemzetiségi különbség nélkül egyforma igazságos mérték alá esik, fogja megadni a külföldi tőkének az impulzust arra, hogy itt egészséges ipart létesítsen. Ez az igazságos mérték megköveteli, hogy megvonassanak azon szabadalmak alperestől, melyeket soha gyakorlatba nem vett, hogy ne sanctionáltassék alperesek azon kísérlete, hogy szabadalmi kizárólagos jogukba vonjanak oly találmányt, melyet fel nem találtak és mint jogutódok meg nem szereztek.

Mindezek alapján az iránt folyamodunk A., alatt igazolt ügyvédünk által:

miszerint az 1889. ápril 16-án, az 1889. ápril 24-én és 1891 október hó 21-én alpereseknek megadott, illetőleg reájuk ruhá

zott szabadalmakat megsemmisíteni, illetve tőlük gyakorlatbavétel
hiánya folytán megsemmisíteni méltóztassék.

Mély tisztelettel:

S I E M E N S & H A L S K E .

Kereskedelemügyi m. k. minister.

1898

Iktatókönyvi szám 82435

Együttel elintézett szám

III szak-
2. ügy- } osztály

A beadvány } száma :
 } kelte :
 } beérkezése : 11/29.

Előirat: 49214/98. 64845/98.

Utóirat: 87414/98.

Kapcsolatos:

Tárgy:

Ganz és társa vasúti
a Siemens és Halske
cég által előzetes
be tett szabadalmi
vizsgálási perben.

Melléklet száma: 1.

Pótv száma: 1.

Kiadvány száma: 1.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

1898	Tétel	Alapszám
82435	13	43743

V231-

Határidő: 189

Jóváhagyásra:

Felülvizsgálat előtt:

Jóváhagyás előtt:

Jóváhagyás után:

Kiadás előtt:

Kiadás után:

Kiadó hivatalba érkezett: 11/5

Másolta: 11/5 98 d.e.

Egyeztetve:

Kiadatott:

Kivezette:

Irattárba érkezett: 11/6

K. K. Hausseminister

Mit Bezug auf die geschätzte
Zuschrift vom 4. Juni l. J.
Z. 16452 worin ^{um} die hierantliche
Zustimmung zum vorläufigen
Entscheidungs-Entwürfe in
der Privilegienstreit-Ange-
legenheit der Herren Firma
Siemens und Halske in Berlin
gegen die Firma Ganz & Co.
in Paderborn angestreht wurde, be-
ehre ich mich Eurer Excellenz
mitzutheilen, dass die Angelegen-
heit ~~hierorts am letzten Ka-~~
~~und der Behandlung steht.~~
befindet, wonach die hierortige
Beschlussfassung ^(möglichst) in kürzester
Zeit erfolgen wird; ersuche
daher Euer Excellenz mit dem
einseitigen Inlebenstretlassen
der vorläufigen Entscheidung
bis dahin zuwarten zu wollen.
Genehmigen.

V. H. 4/11/1877

Ich beauftrage nachgütig

Verpflichtung mit Zustimmung

der Herren Siemens und Halske

an die k. k. Hausseminister

G. H. 4/11/1877

3/3/1877

Nagyméltóságú Minister Úr!
Kegyelmes Urunk!

Siemens & Halske berlini cég ellenünk a nagym. p. k. osztrák kereskedelmi ministerium előtt három pendbeli, tulajdonunkat képező szabadalom érvénytelenítése iránt megsemmisítési pert tett folyamattal. Ezen per parra van alapítva, hogy mi állítástól a gyakorlati bevezetés iránti kötelezettségünknek nem tartunk meg, és a következő szabadalmakra vonatkozik:

a.) az 1889. évi április 16-án adományozott, az osztrák szabadalmi listában 39. kötetnek 1026. lapján és a magyar szabadalmi listában 23. kötetnek 962. lapján bevezetett „Neuerungen in der elektrischen Kraftübertragung” című szabadalom;

b.) az 1889. évi április 24-én adományozott, az osztrák szabadalmi listában 39. kötetnek 1070. számú lapján és a magyar szabadalmi listában 23. kötetnek 1003. lapján bevezetett „Neuerungen in dem Verfahren und den Apparaten zum Stromwandeln und Vertheilen von elektrischen Strömen” című szabadalom;

c.) az 1891. október 21-én adományozott, az osztrák szabadalmi listában 41. kötetnek 3095. számú lapján és a magyar szabadalmi listában 25. kötetnek 3070. számú lapján be-

vezetett. "Neuerungen an elektromagnetischen Wechselstrom-
motoren" című szabadalom.

Ezen megsemmisítési per az osztrák cs. kir. ke-
reskedelmi ministerium előtt letárgyaltatván, az ügyiratok
a bizonyítási eljárás keresetülvitele után Nagyméltóságodhoz
az osztrák cs. kir. kereskedelmi ministerium által tárgya-
lás végett tetették át, hol az ügy a fennálló rendelkezés ér-
telmében tárgyalás alá is vétetett.

Minthogy az ügyiratoknak beérkezése óta több
mint három hónap eltelt és minthogy a 1843. évi 41. tör-
vényesített értelmében ilyen körülmények közt az osztrák cs. kir.
kereskedelmiügyi ministeriumnak jogában állana az osztrák
örökös tartományok területére nézve egyoldatalulag intézked-
ni, minthogy továbbá ezen eshetőségtől kevésbé kellene
tartani annak, ha az osztrák cs. kir. kereskedelmiügyi mi-
nisterium arról értesülend, hogy az ügy rövid idő múlva
befejezést nyerendő tárgyalás alatt áll, azon hiteletteljes
kérelemmel járulunk az ügyiratoknál igazolt képvisel-
őnk által Nagyméltóságod elé:

méltóságassék az osztrák cs. kir. ministerium-
ot sürgősen értesíteni arról, hogy a fentkorított per je-
lenleg még tárgyalás alatt van, és hogy ezen tárgyaláson
befejezése rövid idő múlva várható.

Hódoló hitelettel

Gaus és társa

vasöntöde és gépjárai részvénytársulat.

Kereskedelemügyi m. k. minister.

1898.

Iktatókönyvi szám 64845

/// szak-
l. ügy- } osztály

A beadvány } száma : 2043/98.
 } kelte : 17/9
 } beérkezése : 17/12.

Előirat: 43743/98.

Utóirat: 49214/98 82435/98.

Kapcsolatos: _____

Tárgy:

Isabadosi tanácsadó
Simons és Halász - Gar
és társaságak
személyesítési perben.

Együttal elintézett szám _____

Határidő: 1898 novemberi.

Jóváhagyásra:

Felülvizsgálat előtt:

Jóváhagyás előtt:

Jóváhagyás után:

Kiadás előtt:

Kiadás után:

Melléklet száma: 1.

Pótv száma: 1.

Kiadvány száma: 1.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

18 <u>98</u>	Tétel	Alapszám
<u>64845</u>	<u>13.</u>	<u>43743.</u>

K231-

Kiadó hivatalba érkezett: 1/8 L. O.

Másolta: Pikóky 1/10

Egyeztetette: G. Kovács

Kiadatott: 1/14 Rad.

Kivezette: 1/14

Irártárba érkezett: 1/15 12

K. K. Handelsminister

Mit Bezug auf die gedächteste ^{Lini}
Schrift vom 4. September l.
Jahres L. 43743. in Angelegen-
heit des Privilegiumstreites
der Firma Siemens und Halske
gegen die Firma Ganz & Comp.
beehre ich mich Euerer Excellenz
mitzutheilen dass ich die
Satzschriften in dieser Angelegen-
heit dem Präsidenten des
Patentsenates behufs Bericht-
erstattung anfolgte, der aber
laut seiner Meldung vom 19.
September L. J. L. ad 43 mit
diesem seinem Berichte
schwerlich vor Mitte Oktober
fertig sein dürfte. Meiner-
seits werde ich nach Einlang
dieser Meinungs-Äusserung
die oberschwebende Angelegen-
heit einer dringenden Verhan-

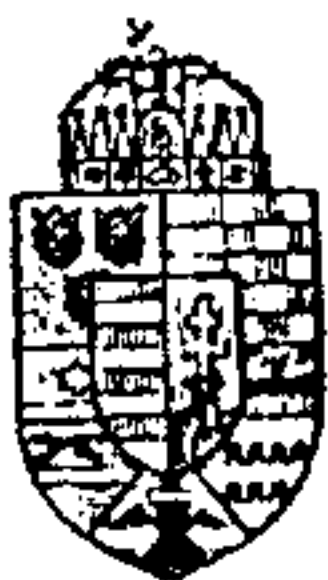
lung unterziehen; eruche
daher Euer Excellenz durch
höflichkeit die unvermeidlich
gewordene Verspätung ausser
nachsehen
~~Acht, beseitigt~~, mit der in
Kraftsetzung der Wolventigen
Entscheidung einstweilen
warten zu wollen.

Zusammenhang

Jan 4/4

74 Febr

Pran
L
x
7

M. kir.

SZABADALMI

Tanács.

ad. 43. sz.
898

Nagyméltóságú Minister Úr!

Még f. évi június 8^{án} 43743 sz.
alatt kelt magas leiratával méltóan,
hosszú a Siemens és Halske bécsi üzeme
a, Ganz és társa budapesti cég ellen
indított szabadalom megsemmisíté-
se iránti perét véleményezés végett hoz-
sám leköltöztetni.

Mint hogy ezen magas leirat f. évi
június 16-án, tehát oly időben érkezett
le, midőn a m. kir. ügyetemen a m.
napjai megkezdődtek, e peret Witt-
mann József tárnár és tanácsn.
nővelők f. évi szeptember elején ad-
hattam ki tanulmányozás és jelen-
téstétel végett, mely munkács néhaing

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Nagyméltóságú Baró Dániel Országnak
kereskedelmiügyi m. kir. Ministernek

kelet fog igénybe venni, minthogy a.
rábbi éven tárgyát elvi fontossága miatt
megbeszélés végett a szabavalmi tanács
teljes ülésében előadottan sajnálkozom,
jelentősen alig lehet képes fev. október
középe előtt előterjeszthetni.

Tekintettel e körülményekre bá.
szokottom Nagyméltóságához azon
tisztalelteljes kérelemmel járulni, mel.
tőrtassék nekem előterjesztésem beana.
tatására f. evi október közepéig ir. haladé.
kot engedélyezni.

Mely tisztaleltel maradván.
Budapest 1898 szeptember hó 19.
Nagyméltóságának

aláírtos szolgálja

S. Lauerer Gyula

a szabavalmi tanács
elnöke

Kereskedelemügyi m. k. minister.

1898.

Iktatókönyvi szám 43743

VIII szak-
2. osztály
ügy-

A beadvány

száma: 16452/98.

kelte: VII/4.

beérkezése: VII/26

Előirat:

Utóirat:

Kapcsolatos:

Tárgy:

Osztrák kereskedelemügyi
minister úr ~~franciá~~ a Siemens
és Halske által Ganz és Társaság
ellen írott szabadsághoz
szüntetői perben hozott ítéle-
léhez hozzájárulásukat kéri.

Melléklet száma: 6370 gr.

Pótv száma: 1.

Kiadvány száma: 1.

1898	Tétel	Alapszám
<u>43743</u>	<u>13</u>	~~13~~

K231

Együttal elintézett szám

Határidő: 1898. október 30.

Jóváhagyásra:

Felülvizsgálat előtt:

Jóváhagyás előtt:

Jóváhagyás után:

Kiadás előtt:

Kiadás után:

Kiadó hivatalba érkezett: VII/9.

Másolta: Nagy

Egyeztetette: Bordier

Kiadatott: VII/11

Kivezette: VII/11

Irattárba érkezett: VII/11

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Leobachium lanceolatum
Leobachium lanceolatum

Az országkereskedelmiügyi
 miniszter úrnak f. évi június
 hó 4. és 16452 szám alatt kelt
 írását, melyről a Lános
 és Kálvária bérlet ügy által a
 Ganz és Lános budapesti cég
 által írvitott szabadság-
 engedélytérli perben az 1889
 évi április 16-án, 1889 évi április 24-én
 és 1891 évi október 21-én engedély-
 zott közös szabadságengedély-
 meli ~~nyilvánító~~ nyilvánító
 ítéletéhez hozzájárulásomat
 kérem, csatolmányaimmal együtt
 Önnek véleményezés jelentéstétel
 véget megkövetelő.

K. Trickett
Marty 7/7 Jay

Z. 16452

Das k. k. Handelsministerium
beruft sich dem löblichen Ministerium
im Sinne des Art. XIII R. 7 des Zoll-
und Handelsbündnisses in der Anlage
der Noten in dem Rechtsstreit der
Firma Siemens und Halske in Wien
gegen Dr. Adolf Gallia, Hof- und
Gerichtspräsidenten in Wien wider
die Firma Ganz & Co. in Wien und
Budapest gegen Dr. Theodor Schöff,
Hof- und Gerichtspräsidenten in Wien,
auf Colloquenzklärung der v. u.
Privilegien vom 16. April 1889, 24.
April 1889 und 21. Oktober 1891
wegen Unterlassung der gesetzma-
ßigen Mitteilung mit dem Einspruch
zu übersenden, so wolle dem löblichen
Ministerium gefällig sein der f. a.
Aufscheidung auf Colloquenzklärung
des vorgenannten Privilegiums.

An das
löbliche königl.
jüngere Handelsministerium
in
Budapest

mit dem Ablaufe des dritten Jahres
und der beiden letztgenannten Perioden.
beginnt mit dem Ablaufe des ersten
Jahres wegen Zurücklassung der gesetz-
mäßigen Überleitung der noch vorliegenden
Zustimmung zu erteilen und sofern die
Strittigkeiten wieder außer gelangen
zu lassen. —

Wien, am 4. Juni 1898.
Für den k. k. Handelsminister:

Reichsperem.

K. k. Handelsministerium
Z. 16452

Das k. k. Handelsministerium set
im Einkommen

über die Klage
der Firma Siemens & Halske in Wien
Anf. Dr. Adolf Gallia, Hof- u. Gerichts-
Advocaten in Wien, vom 28. April 1896
wider die Firma Ganz & Co in Buda-
pest Anf. Dr. Heurich Schloff, Hof-
u. Gerichts-Advocaten in Wien auf
Schlussurtheilung der Frau Nicola
Pesla in New-York verfallen, selbst
an die geklagte Firma übergeben,
wegen Privilegien und zwar des Pri-
viligiens vom 24. April 1889 auf
eine Vorrichtung in dem Apparat zum
Umwandeln von Apparaten zum Ummwandeln
und Vorrichtungen von elektrischen Strö-
men, des Privilegiens vom 16. April
1889 auf Vorrichtungen in den elektrischen

Kraftübertragung und der Privilegien
vom 21. Oktober 1891 auf Maschinen
an elektromagnetischen Wäpflstromen,
sowie wegen Zulassung der gesetz-
mäßigen Überleitung auf Anordnung
beider Strittsila, Linienmasse von
Zügen und Einlösung eines Patents
von Pariserständern auf Grund des
§ 29-2-a des Privilegiengesetzes
vom 15. August 1852 R. G. Bl. Nr. 184
zu Recht erkannt:

Das Privilegium vom 16. April 1889
wird mit Ablauf des dritten Privile-
genjahres d. i. mit 16. April 1892 im
Privilegium vom 24. April 1889 und
vom 21. Oktober 1891 sowie mit
Ablauf des ersten Privilegienjahres
d. i. mit 24. April 1890 bezw. mit
21. Oktober 1892 verfallen erklärt.
Der Zinsfuß von Prozesskosten findet
nicht statt.

Gründe

Über die Klage der Firma Siemens und
Halske wurde die geklagte Firma
mit 4. a. Folge vom 7. Mai 1896 Z. 23455
zur Führung der Verhandlung der
gesetzmäßigen Überleitung der an
geforderten Privilegien aufgefordert.

3
Aufgrund Einverständigen vom 1. September
1896 wurde die Firma Gank & Co. auf
die beförderliche, die angestammten Privi-
legien betreffenden Einverständigen, constatir-
tungen und musste überdies zum
Nachweis der Thatfache, dass in ihrer
Fabrik in Budapest seit Ende 1888
b. i. zum Klagebegriff an der Herstellung
der, den angestammten 3 Privilegien
entsprechenden Apparate und Maschinen
gearbeitet und dieselben praktisch
verwendet worden, eine Reihe von
Zeugen namhaft. -

Dies durch Einverständigen constatirungen
und den bezeugten Urkunden der
Zeugen Otto Titus Blathy, Leopold Neustadt,
Sigmund Récséi, Gera Kube,
Koloman Kardo, Carl Lipernovsky,
Josef Weiss, Josef Rottler, Johann Kalló
und Dr. Moritz Koor Tempis bei Herrn
Einvernehmen durch die Vorführung des
H. Buzik in Budapest am 27.
Jänner 1897 und am 20. Mai 1897
sowie aus den Urkunden der vor dem
k. k. Handelsministerium in Wien am
8. und 9. Februar 1898 namhaft rin-
nomenen Zeugen Otto Titus Blathy,
Leopold Neustadt und Josef Weiss
ergab sich auf Grund eingefolter

Kaisersänigigen Güteften Maſtſeſent:
 A. Lergingliſ der Privilegium vom 16.
 April 1889.

Das Wiſen der Lirg der Privilegium
 vom 16. April 1889 geſchützten Erfindung
 Teſla beſteht nun den Wiſſigſätzen der
 Erfindung darin, Wiſſelſtrom zur
 electriſchen Kraftübertragung durch
 Stromleitungen, daß man die einzelnen
 Spulen einer Wiſſelſtrom- Maſchine,
 in welcher der Strom naturgemäß
 ungleiche Paſen hat, durch einen
 der unabhängigen Leitungen mit
 Spulen oder Spulenreihen im Motor
 verbindet und ſo eine kontinuierliche
 Verſchiebung der Pole erzeugt, welche
 die relative Bewegung der beiden
 Hauptbestandteile des Motors zur Folge
 hat.

Es ſoll alſo an Stelle der früher
 bekannt gewordenen intermittierenden
 Bewegung der Pole, eine kontinuierliche
 Wanderung derselben treten, und dies
 ſoll dadurch erreicht werden, daß an
 Stelle der früher bekannten Entwickelung
 durch unterbrochenen oder commutierten
 Gleichstrom, jetzt unſtergſafige Wiſſel-
 ſtröme verwendet werden. —
 Damit ſtimmt ſowol der Titel:

5.
„Neuerungen in der electrischen Kraftübertragung“ als auf die Fassung der Patent-Classe 4
gegründet überwiegen, indem sich die Ansprüche
1. und 6. auf die Vorrichtungen der Kraftüber-
tragung, sämtliche übrigen Ansprüche auf
eine Combination von Motor und Le-
tungen-Maschine beziehen. —

Immer das amtliche Protokoll der
Bezirksvorstellung des 7. Bezirkes in
Budapest vom 14. April 1890 wird
festgestellt, daß mit der Einleitung
dieses Privilegiums in der kaiserlichen
Werkstätte des Wilhelm Fischer in
Budapest begonnen wurde. Kaiser
Aussagen lesen. Nach dem amtlichen
Protokoll des Wiener-Magistrates
vom 18. Juni 1892 werden der beförd.
liche Commission in der Werkstätte
des Carl Nic. Bichler, Maschinenbau in
Wien, vorgelesen der Kaiserin O und
die Magistrate PP und PP, dann
die rotirunden Eisenröhren O mit
den vorgeschriebenen Leitungen, alles
conform der Privilegiumsbeschreibung
und Zeichnung (Fig. 15), worauf dem
Patentaussucher 5 Exemplare geliefert sei.
Nach der Einsicht der vorgenannten
Zeichen werden in der Fabrik der
geklagten Firma in Budapest

massenhafte Waipflstrommotoren hergestellt:
im April 1889 ein 2phasiger Tesla-
Motor, im September 1889 ein 3phasiger
Motor, im Jahr 1892 ein 2phasiger Motor,
im Herbst 1892 ein 2phasiger Motor,
im Jahr 1893 zwei 2phasige Motoren,
im Jahr 1894 ein 2phasiger Motor.
Im November 1892 erhielt die Firma
einen grossen Auftrag von Werkstätten,
mengen zur Ausführung der Tesla-
anlagen und musste im New Year 1893
und 1894 grosse Bestellungen auf Ma-
schinen und Werkzeugen zur Ermöglichung
der Fabrication von Teslamotoren im
Grossen. -

Womit die nach dem Privilegium
hergestellten Motoren.

Auf Grund dieser Ergebnisse ver-
mochte das Handelsministerium zwar
einen gesetzmässigen Beginn der Ein-
führung des Privilegiums nach dem
des ersten Privilegiumjahres zu er-
blicken, nicht aber einen vollständigen
Einführung der Einführungsgegenstände
in den folgenden Privilegiumsjahren.
Es ist in der Erwägung, dass sich
keiner der 8 Patentaufträge auf
einen Motor allein erstreckt, somit
auch die Herstellung von Motoren ausser

Kraftübertragungsanlagen nicht als neue
Erfindung des Privilegiums betrachtet
werden kann. —

Von der geklagten Firma wird in ihrer
Eingabe vom 20. März 1898 antwortend,
erklärt, eine richtige Interpretation der
Privilegiumsbeschränkung führen zu dem
Resultate, daß in denselben eigentlich
drei Erfindungen beschränkt sind.

Erstens, ein Motor, in dem ein Magnet
von der magnetischen Pole gezogen
wird, zweitens, ein Kupferanker,
und drittens, die Methode der Kraft-
übertragung durch Wechselstrom von
spezieller Beschaffenheit; und weiter wird
betont, daß alle drei Erfindungen
zur Zeit ihrer Anmeldung vollständig
neu waren. —

Dieser Auffassung soll nicht entgegen
gesetzt werden. Es mag sein, daß
die von Tesla Privilegiums-Erfindung
bekannt gewordenen Motoren,
in denen durch commutierten Gleichstrom
ein Wandern der Magnetpole er-
zeugt wurde, nicht den Character von
leistungsfähigen Maschinen hatten,
sondern wissenschaftliche Apparate
waren, und daß erst die Tesla'schen
Constructionsgracif vornehmlich

68
Motoren geliefert haben, dass also die in
der Privilegienvertheilung angeführten
Motoren für sich, als eine Erfindung
Teslas zu betrachten sind.

Aber darauf kommt es für mich
an; so lautet es für mich, um die
Frage, was Tesla gefunden, sondern
um die Frage, was Tesla unter Privi-
legiensatz versteht hat, da natürlich
nach der Unabhängigkeit mich nicht
auf den Gegenstand, der Erfindung
im objectiven Sinne, sondern immer
nur auf den Gegenstand, der Privi-
legium bezieht kann; und was in
einem gegebenen Falle der Gegenstand
des Privilegiums bildet, dafür kann
nur die Fassung der Patent-Be-
dingen maßgebend sein.

Zwischen der Fassung der Patent-
Bedingungen im österreichisch-ungarischen
Privilegium und dem Inhalte der
Verpflichtung besteht eine gewisse
Differenz. —

In der Einleitung zur Privil. Verord-
nung wird gesagt, dass die Erfindung
im Vorstehenden sind Apparate zur Kraft-
übertragung zum Gegenstande selber, und
zur Verwirklichung der hierbei benutzten
Maschinen durch Leistung aller

9
Commutatoren bezwecken, aber trotzdem
wird hier keine der Ansprüche eines Ma-
schinen-Inventors Construction nach unter Schutz
gestellt. -

In gleicher Weise wird auch in dem, dem
öster. k. u. k. Privilegium correspondirenden
deutschen Reichs-Patent No. 44885 gesagt,
die Erfindung umfaßt ein neues Ver-
fahren und einen Apparat zur Kraft-
übertragung, während Titel und Patent-
Anspruch sich nicht auf einen bestimmten
Apparat, sondern auf eine "Verleumdung
der Kraftquellen bei Electricität". Er-
zügen, mit dem von Motoren" bezieht
und auch die Ansprüche der, dem öster.
Privilegium entsprechenden, amerikanischen
Patente, welche den Titel: "Electromag-
netischer Motor" führen, restrictiren sich
sämtlich auf bestimmte Combinationen von
seinen Motor und Lozungen-Maschinen.
Es ist also sowohl im öster. Privile-
gium als auch in den deutschen und
amerikanischen Patenten ein und der-
selben Erfindung zwischen dem Contour
der Lozungen und der Fassung der
Ansprüche vorhanden, und es ist nicht
darauf zu, daß diese Oberbegriffe
nicht nur eine formale sondern auch
eine sachliche Verleumdung ist. -

18
Nachdem dass Tesla den bei seiner Methode
der Kraftübertragung zu verwendenden Mo-
tor für sich allein, ohne einen Kupfer-
ring unter Schutz stellt, zeigt er ferner,
sich von mehreren jeder eventuellen
Unbezüglichen Prioritätsfragen den Boden,
und setz doch andererseits auf für die
Erfindung seines Motors, insofern
einen gewissen Schutz, als er die,
ohne die Fassung der Kupfer-
ring gestellten Verbindung des selben
mit einer Leucht-Mappe für die
praktisch einzig mögliche Verwendung,
nämlich seines Motors gelt. Dies geht
aus den Klappspalten der deutschen
und amerikanischen Patentschriften
hervor, wo es heißt:

„Es ist mir bekannt, dass die Vorrichtung
oder Komposition eines Motors, welcher
mit zwei Magnetisierungs-
„Winkel zu einander bewirkt ist, er-
„zählt worden ist durch ein intermediäres
„Vorwärtsspritzen der magnetisierenden
„Wirkung beider Spulen, welche von
„einem Gleichstrom unter Umständen
„mehrfacher Einwirkungen in Wasser,
„der Kristall durchflossen worden;
„ist bekannt jedoch diesen Plan als
„absolut impracticable“ und weiter:

11
„In Gemäßheit vorliegender Logik
kommen ein wesentliche Strom zur
„Erzeugung und Kraft der Logik
„in der Art und Weise der Betriebes
„eines Apparates.“ -

Hierbei ist es wol zweifellos, daß nicht
die besondere Construction eines Motors
als durch das Privilegium geschützt werden
kann, und daß es nicht
nur formale sondern auch sachliche Gründe
sind, nach welchen zur Erhaltung des
Privilegiums die Herstellung oder Ver-
mehrung der Motoren von Kraftübertragungs-
Anlagen gefordert werden muß. -

Clarke begann auf die Form
Law & Co mit der Herstellung von Kraft-
übertragungsanlagen, und zwar im Jahr
1894 nachdem zuvor Tesla 1892 die
Erfindungen zu einem Motor aus
dieser übernahm und das Privilegium
mittels Cassin für Kanada, etc. New York,
den 21. Juli 1893 an dieser über-
tragen hatte. Weiter wurden nach Zu-
satz der Zeugenaussagen im Jahr 1894
eine Anlage mit 100 Pferdekräften,
im Jahr 1895 3 Anlagen mit 87 Mo-
toren und 900 Pferdekräften, im Jahr
1896 8 Anlagen mit 312 Motoren
und 4000 Pferdekräften, im Jahr 1897

15 Etalagen mit 153 Motoren und 5000
Pferdekraften fertiggestellt. -

Während jedoch von den oben erwähnten
Wasserkraftmotoren sämtliche mit Öl,
namentlich im Juni 1889 fertiggestellten,
nur für invertebrate Messmaschinen
geeignet waren, fand die Kraftüber-
tragung bei den seit dem Jahr 1894
durch die Firma Gault & Co. gefertigten
Etalagen nur mittels vertebrater Mess-
maschinen statt. -

Derartige Kraftübertragungen mit
Zugseilen aber mißt dem Prinzipien. -
In der Beschreibung zu demselben
wird ausdrücklich hervorgehoben, daß die
Verbindung zwischen Motor und Zugseil-
maschine durch „von einander unab-
hängige Wälzrollen“ zu erfolgen hat,
oder daß „von einander unabhängige
Spulen“ des Motors mit korrespondierenden
Spulen der Zugseil-Maschine zu ver-
binden sind. -

Es kann fraglich sein, was unter diesen
von einander unabhängigen Stromkreisen
verstanden werden soll; dem Leiter,
der im physikalischen Sinne von einander
unabhängig wären, gibt es überhaupt
nicht, und der Gebrauch, den Tesla
von der Begriffsform: „independent“ in

dem vorstehenden amerikanischen Patente
nach, ist ein so vorstehender, daß sie ein
einfacher, für alle Fälle anwendbarer
Satz, dieser Erfindung nicht geben läßt.

Erfindungsgegenstande sind in dem ameri-
kanischen Patent Nr. 381968, ein unab-
schießbarer Stromkreis ebenso wie in der
öferr. ung. Pat. 381968, ein unab-
schießbarer Stromkreis, als
von einander getrennte Linienzüge
vergestellt, doch zeigen bemerkt, daß
unter „independent“ nicht notwendiger
Weise von einander getrennte Strom-
kreise verstanden werden müssen, daß
in einzelnen Fällen greifen sich auch auf
eine elektrische Verbindung befehlen
kann, um die Wirkung des Motors
zu regulieren.

In dem Patent Nr. 390413 sind
Leitungen die hin- und Rückleitung ein-
und desselben Stromkreises als unab-
schießbare Leiter bezeichnet, und in dem
selben Patent ist, wie aus den Figuren
hervorgeht, dieser Erfindung auf die
wesentlichen Stromkreise ausgedehnt.

Da man also dem Worte „unab-
schießbar“ oder einem gleichbedeutenden
beilegen kann, noch auf nach Tesla
eigenen Erfindungsgegenständen darunter
das geometrische und elektrische Getriebe-

14
nig. Polier- sein der einzelnen Stromkreise
aufgebaut werden soll, läßt sich die Frage,
ob die Herstellung einer Kraftübertra-
gung mittels verketteter Ströme einer
Überschreitung des angestrichenen Privilegiums
zu sich ziehen, auf dem Wege einer In-
terpretation des Ausdruckes: „in ab-
hängig“ nicht zur Entscheidung bringen.

Wohl aber geht aus dem Tausch
der österr. ung. Priv. Ges. Ges. Ges.,
und einem Vergleich derselben mit den
amerikanischen Patenten hervor, daß,
wenn auf die Kraftübertragung mittels
verketteter Ströme von dem Privilegium
Tasche abhängig sein mag, dennoch die
Herstellung einer solchen Anlage als
Überschreitung des Privilegiums nicht
beurteilt werden kann.

Bei der Privilegiumsbeschreibung
beizubehalten Figuren lassen deutlich
erkennen, daß bei den beschriebenen
Umschaltungsformen der Leitung,
in jedem Falle, eine Spule der Mo-
tor mit der correspondierenden Spule
der Empfänger-Maschine durch zwei
verschiedene von einander getrennte
Leitungen verbunden ist, so daß
für eine Kraftübertragung mit
zwei Maschinen vier Leitungen, für eine

Kraftübertragung mit drei Pfafen
 jezt Leitungen zwischen Motor und
 Erzeuger-Maschine gesüßt werden müssen.
 Einem Grunde auf die Möglichkeit, die
 Leistung dieser Leitungsdrähte von einer
 resp. jezt auf drei zu vermindern, ist
 fast die Befriedigung nicht und auf
 die zu sein, dass österr. Privilegium
 außerordentlich amerikanische Patente
 aufstehen bemerken, dass die Lei-
 tungen zwischen Motor und Erzeuger-
 Maschine nicht notwendig von einem
 der isoliert sein müssen, sondern dass
 zwischen ihnen Drahtverbindungen be-
 stehen können, kann gewiss nicht
 als ein solcher Grund angesehen werden.
 Im Gegentheil! Im Verlauf der
 österr. Privilegiumsbefriedigung heißt
 es, es sei selbstverständlich, dass man
 die einzelnen Spulen der Wechselstrom-
 Maschine durch Erzeuger solcher Spulen
 ersetzen kann, in welchen der Strom
 gleiche Pfafen zieht, und dass das
 selber auf von den Spulen des Mo-
 tor, in denen der Strom gleiche
 Pfafen zieht, gilt. Hier wird also
 ausdrücklich die Möglichkeit einer
 Verbindung von Spulen zu einem
 Erzeuger ganz den Fall beschränkt,

wo der Strom in solchen Spielen gleiches
Kapen giebt. Eine Verbindung von Spiel
 den mit ungleichen Kapen, oder einer
 Verkettung, wird an dieser Stelle der
 Beschreibung direct angeschlossen. -

Ueberdies hatte Tesla zur Zeit der
 Anmeldung das österr. ung. Privilegium
 v. 1. Mai 1888. / bereits beantragt lassen,
 daß sich auf eine Verbindung zweier
 Spielen mit ungleichen Kapen bezöge,
 und darüber den Zusatz der Verbindungs-
 drähte beschreiben läßt. -

Dies geht hervor aus dem amerikani-
 schen Patent: N: 390413 vom 10. April
 1888, wo es heißt:

„In früheren Patenten von mir habe ich
 „electrische Systeme der Kraftübertra-
 „gung beschrieben. In diesen werden
 „zwei besondere Leiter verwendet
 „für jeden Stromkreis, der den Strom
 „mit den Einrichtungen verbindet, welche
 „zur Umwandlung der übertragenden
 „Strom in mechanische Energie dienen.
 „Ich habe indessen gefunden, daß das
 „nicht immer notwendig ist, und daß
 „die zwei oder mehrere Stromkreise
 „eine einzige Wirkleitung gemeinschaft-
 „lich haben können. -

Es ist also Tesla den einfachsten

Fall einer Verkettung zum Gegenstand
eines selbständigen Patentes gemacht, und
damit stellt die Klapperrichtung zum Ziel,
nicht zu übersehen, daß die Verkettung der
Ströme eine Erfindung ist, und daß diese
Erfindung schon einem früheren Patente
noch nicht unter Schutz gestellt war, wenn
es auch sein mag, daß sie nur mit
Benützung der früher patentierten Er-
findungen zur Anwendung kommen
kann. -

Die österr. Privilegienverleihung
vom 1. Mai 1888 stimmt nur in den
Grundsätzen und dem wesentlichen Inhalt
vollständig mit den für vorerwähnten
früheren amerikanischen Patenten über-
ein, stellt aber keine Übertragung
bezüglich der, schon in amerikanischen
Verordnungen vom 10. April 1888 unter
Schutz gestellten Verkettung.

Es ist daher zu bemerken, daß die
die österr. Privilegien zum Kauf,
übertragungsanlaß mittelst inver-
tebater magnetischer Ströme unter
Schutz gestellt ist, und daß die Klapp-,
richtung der Privilegien des Patent
oder die Herstellung einer solchen
Klapperrichtung erfordert. -

Die Kaufübertragung mittelst invertebater

Strom, kann als von dem Privilegium abhängig betrachtet werden, aber die Stellung eines solchen Orlaga ist keine Übertragung des Privilegiums, weil derjenige, was der Orlaga geistigen einen System der Kraftübertragung bildet, für sich allein den Character einer Erfindung hat. -

Nach Angabe der internationalen Ausstellung von 1888 - 1893 vorgestellten Motoren, fünf für eine Kraftübertragung, mittels zweifachiger invertebraten Strom von Strom, und ein Motor aus dem Jahr 1889 war für verteilten zweifachen Strom eingerichtet. -

Eine Verbesserung dieser Motoren in dem vorläufigen Zeitraum zur Kraftübertragung, ist durch die jüngsten Verbesserungen worden, dass die, von der jüngsten Weiss ausgehend, im Vorwissenraum der gleiche erfolgte grobenweise Übertragung der Motoren, kann nicht als eine Kraftübertragungsanlage angesehen werden. -

Obwohl dieser Zeitpunkt für die Stellung von Kraftübertragungsanlagen durch die jüngsten das Jahr 1894 war, der Kaiser der internationalen Ausstellung

war in der That eine außerordentliche Anlage
zu nennen, welche vollständig der Erfindung
des angestrichenen Privilegiums ent-
sprach, d. h. bei welcher Freigabe-Motoren
durch die, oder Freigabemotoren durch
solche Leitungen in Betrieb gesetzt werden.
Es erscheint also auch für die Zeit
mit dem Jahr 1894 eine Abgrenzung
des angestrichenen Privilegiums nicht maß-
gebend.

Die klägerische Firma hat in ihrer Ein-
gabe vom 17. Februar 1898 weiter
bezeugt, daß die Abgrenzungsfunktionen
der Firma Gault & Co. bis zum Herbst
des Jahres 1892 nicht mit Wissen und
Willen der Erfinders Nicola Tesla
stattgefunden und daß die Firma Gault & Co.
vor diesem Jahr auf keine Weise
von Tesla vorherbenachrichtigt und nicht
dieser in der That der Erfindung der
sich glaubhaft zu machen, daß die
Firma Gault & Co. bis zum Jahr 1892
dem Tesla-Systeme, insbesondere dem
Stromsysteme feindlich gegenüberstand.
Das k. k. Handelsministerium vermochte
jedoch aus den vorgelegten Urkunden
allein nicht zur Überzeugung zu
gelangen, daß die Herstellung der
oben genannten Motoren ohne Wissen

der Gesandter hat gefunden, dass zumal
in der Übertragung der Zirkularien
im Jahr 1892 Herr Tesla und in der
nachfolgenden Übertragung des Protokolls
in das Eigentum der Firma Guck
& Co eine stillschweigende Genehmigung
der strengen förmlichen Einleitungssan-
ktionen abliekt worden dürfte. Wenn
man somit auf die Legitimation der
geklagten Firma zur Einleitung zu-
geben wollte, so konnte demnach auf
den angegebenen Gründen in der
Herstellung einzelner Wasserkraftmaschinen
für unverkettete Ströme bis zum
Jahr 1894 und in der darauffolgenden
Erfindung und dem Betrieb von Kraft-
übertragungsanlagen mit verketteten
Strömen keine gesetzmäßige Ein-
leitung des Privilegiums in Wien
des Erfinders abliekt werden.

Das Privilegium vom 16. April
1889 dürfte demnach wegen unterlassener
vollständiger Ausführung des Erfindungs-
gegenstandes mit dem Ablauf
des dritten Jahres ablaufen erklärt
worden. —

B. Bezüglich der Privilegien vom 24.
April 1889 und vom 21. Oktober 1891.
Das amtliche Protokoll der Exzelle

Vorstellung der 7. Bezirksgemeinde in Budapest
 vom 14. April 1890 stellt fest, dass das
 Privilegium vom 24. April 1889 anhängig
 begonnen wurde, ohne näher darzulegen
 Angaben zu enthalten. Das Protokoll
 der Wiener Magistrats vom 18. Juni 1892
 constatirt das Vorhandensein eines Form-
 formators, bestehend aus einem in sich
 geglossenen Eisenring (Ring) mit
 Primärspulen B und Secundärspulen C,
 beide, sowohl B und C zu je 4 selbst-
 ständigen Stromkreisen verbunden,
 wodurch dem Patentanspruch 4 Ge-
 nüge geleistet sei. -

Bezüglich des Privilegiums vom 24.
 Oktober 1891 wird in dem erwähnten
 Protokoll der II. Bezirksgemeinde
 in Budapest vom 19. Oktober 1894
 die fortsetzungsmässige Erneuerung des
 Privilegiums ohne jede nähere Angabe
 festgehalten. Von dem in Budapest
 zur Zeit vorhandenen Zeugen ver-
 mochte nicht ein einziger etwas über
 die Beschaffenheit der beiden oben
 genannten Privilegien für die Firma
 Gauth & Co. anzugeben. -

Das k. k. Handelsministerium hat
 nicht auf Grund dieser Angaben
 in den allgemeinen Angaben der

22
Überungsprotokolle keinen genügenden
Grund für den Beginn der Überung
oder die Verpflichtung sind nicht bloß zum
Namen sondern vollständigen Herstellung
der durch die beiden Privilegien unter
Nütz gestellten Logikringgruppen
zu erklären und müßte die Privi-
legien bereits mit dem Ablauf der
ersten Privilegienjahre ablaufen
klaren.

Die Kostenübersicht fand nicht statt, da
nicht eine allgemeine gesetzliche
Bestimmung besteht, welche einen Aus-
schnitt der Parteien auf Gesetz der
jeden in administrativen Verfassungen
veranschaulicht Kosten bezeichnen würde, noch
die Privilegienplätze vom 15. August 1852
R. G. M. H. 184 eine diesbezügliche Ver-
stimmung enthalten ist.

Hier, an
Für den k. k. Handelsminister:

Kereskedelemügyi m. k. minister.

1897

Iktatókönyvi szám 40246

V/a szak-
2. ügy- } osztály

A beadvány } száma : 26142 / 48662/96
kelte : VII/11
beérkezése : VII/18

Előirat: 35847/97

Utóirat:

Kapcsolatos:

Tárgy:

Budapest székesfőváros a Siemens
és Halske társaság által a Ganz és
társaság budapesti ágazat ellen irányított
szabadalmi perben.

41134/97. Országos Kereskedelmi mi-
nister ugyanazon tárgyban.

Melléklet száma: 15

Pótló száma: /.

Kiadvány száma: 1.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. M. N.

1897	Tétel	Alapszám
SZ 40246	13	35847

Együttal elintézett szám: 41134/97

Határidő: 18

Jóváhagyásra: [Signature]

Felülvizsgálat előtt:

Jóváhagyás előtt:

Jóváhagyás után:

Kiadás előtt:

Kiadás után: [Signature]

Kiadó hivatalba érkezett: [Signature]

Másolta: [Signature]

Egyeztetve: [Signature]

Kiadatott: VII/14. 10.

Kivezette: [Signature]

Irártárba érkezett: VII/15. 9

K 231-1898-13-43143

K. K. Handelsminister.

Mit Bezugnahme auf die sehr
geschätzte Zuschriften vom 24. Okt.
ber 1896 Z. 47481, und vom 15. Juni
1897 Z. 20262, beehre ich mich
die vom Vorstaue des H. Loris-
kes der Haupt- und Residenz-
stadt Budapest aufgenommene
Zeugeneinvernehmung-Protokolle
im Privilegiums-Processe der
Firma Siemens & Halske in Wien
gegen Nicola Tesla, beziehungsweise
gegen die Firma Ganz & Co in Budapest
in Begleitung der Privilegienbe-
schreibungen mit der Bemerkung,
dass ^{zu} übermitteln, dass die Ad-
vokaten der Parteien ^{vom} ~~zum~~ L. L.
^{ordnungsmäßig}
gewerhö ~~regelmäßig~~ ^{und selbst}
~~verpflichtet~~ ^{gehabt} würden, ~~so~~ ^{da} sich auch
laut den ⁱⁿ ~~mitgeschlossenen~~ ^{folgenden}

Satzlaufs

ist statutarisch geregelt

15 davor

außer den festgestellten noch
andere

Kommunale bei der
~~beschränkung~~ bei der
Zugriff
~~der Angelegenheit~~ vertreten lassen,
wobei ^{auf} der Klägerische Vertreter
an die Zeugen ~~separate~~ Fragen
richten wollte, der Vorstand
aber, ^{gemäß} ~~Frei~~ der ihm im Sinne
der geschätzten Note vom 27. Ok-
tober 1896 L. 47481. gegebenen In-
struktion sich nur auf die
in dieser Note angeführten Fra-
gen beschränkte.

 ~~Friedrich~~ Genehmigen etc.
Hau 11 17 92 21/25 Faj

BUDAPEST SZÉKES FŐVÁROS

TANÁCSA.

26142 szám. 48662/196-1
1897. T

Magynéltsági Minister úr!

Tisztelettel a múlt évi november hó 24-én kelt
40705/196 számú magyar kirátori rendeletünk a szabad-
mívelésről, 10 darab jegyzőkönyv és 2 darab ügyvédi meg-
határozás felszólítása mellett szöveggel jelenteni,
hogy a feltek képviselői dr. Gallia Adolf és dr. Schul-
hof Tiborok bécsi lakos ügyvédek a tanárihatalma-
sáshoz meghivatván, dr. Gallia ^{Adolf} felperesi képviselő
helyett dr. Szoliter Gyula budapesti ügyvéd, dr. Schul-
hof Tiborok alperesi ügyvéd helyett pedig a jelenleg
lett Gankó Sándor cég meghatalmazásával dr.
Dussek Viktor ügyvéd jelentek meg.

Egyúttal van szerencsénk Magynéltságot
nagybírui tudomására hozni, hogy a felperes kép-
viselője a tanárihok külön kérdéseket kívánt in-
dexni, az előjáráság soránban, figyelemmel a
nagybírui kirátori, kikötésig az abban foglalt
kérdések fellebbezése gyakorolt.

Budapesten, 1897. évi június hó 11-én
A felperesek h.

Gankó Sándor
Sándorok.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Kereskedelemügyi m. k. minister.

1897.

Iktatókönyvi szám 35847/97

Együttal elintézett szám

Vla szak-
2. ügy- } osztály

A beadvány } száma :
kelle :
beérkezése : 5/29.

Előirat: 40405/96

Utóirat: 40246/97

Kapcsolatos:

Tárgy:

Sürgős Budapesti közbeszólás
Közönséghez a kereskedelmi
ügyek Tanácsára és ellen
munkái szabadság megszűnté-
séről perben folytatott tanulmány-
gatásról szóló jelentés feltevése
nézet

Melléklet száma: 1

Pótiv száma:

Kiadvány száma:

1897	Tétel	Alapszám
35847	13.	

Határidő: 1897. augusztus 10.

Jóváhagyásra:

Felülvizsgálat előtt:

Jóváhagyás előtt:

Jóváhagyás után:

Kiadás előtt:

Kiadás után:

Kiadó hivatalba érkezett: 11/13

Másolta: 11/13

Egyeztetve: 11/13

Kiadatott: 11/13

Kivezette: 11/13

Irattárba érkezett: 11/13

Budapesti Kereskedelmi
Körjegyzőnek.

Utalással m. és november hó
22-én 70705 szám alatt kelt lei-
ratomra, melyben Siemens és Hal-
bécsei cégnek Ganz és társai bu-
dapesti cég ellen invitált na-
vadalom-meggyűlési perben
famílikihallgatást rendeltem el,
felhívom Günert, hogy e famí-
likihallgatásról, időzett ki-
ratomban bekívánt jelentését mi-
előbb terjeszse fel hozzám.

Mag. M. N. 28. 2. sz.
K. J. M. 28. 2. sz.

Kereskedelemügyi m. k. minister.

1896

Iktatókönyvi szám 70705

Egyuttal elintézett szám

VII. szak-
I. ügy- } osztály

Határidő: 1897

Jóváhagyásra:

Felülvizsgálat előtt:

A beadvány

száma: 47481.

kelte:

beérkezése:

Jóváhagyás előtt:

Előirat:

Utóirat:

Kapcsolatos:

Jóváhagyás után:

Targy:

Kiadás előtt:

Kiadás után:

Az osztály kereske-
delmi minister Siemens
és Halske cégnek
Janz és t. ellen indított
szabadalmi megsemmisí-
tési perében tanúk
kihallgatását kéri.

Melléklet száma: 1.

Pótiv száma: 1/2

Kiadvány száma: 1.

Kiadó hivatalba érkezett:

Másolta:

Egyeztette:

Kiadatott:

Kivezette:

Irattárba érkezett:

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

1896	Tétel	Alapszám
70705	13	

Budapesti székis főváros
Községének.

A törvényes gyakorlatba
vitel hiánya miatt

csat.
a leírások korítékban
1 db.

Siemens és Halske
bécsi cégnek, Tesla
Nicola, illetőleg ennek
engedélyezése Ganz és
társaság budapesti cég
ellen [indított szabadalom
megszüntetési perében,
a megításmódosítás tárgyát
az alperes részére
engedélyezett követelhető
három szabadalom
képezi:

1.) „Elektromos erőátvitelre
szolgálati eljárás és
készülék váltóáramok
segélyével. Kelt: 1889
évi április 16-ka.

2.) „Váltás az elektromos
áramok átválttatására
és elosztására szolgáló
eljárásban és készülékekben.
Kelt: 1889 évi április
ho' 24-ke.

3.) „Váltás elektromágneses
árammotorokban”. Kelt:
1891 évi október 21-ke.

Itt alperes társaság
a törvényes gyakorlatba

vekl igazolására

1) Zernovszky Károly
műegyetemi tanár és
mérnök (I. szék - utca
7.)

2) Bláthy Ottó J. mérnök

3) Neustadt Lipót "

4) Kados Kálmán "

5) Gyek Géza "

6) Dr. Haas Moricz "

7) Rézei Sigmund műkavazető

8) Weiss József "

9) Rottér József " és

10) Szabó János "

mindannyian budapesti
lakosokra (II. főutca 73.)

hivatkozván, felhívom
a Gyinet, hogy ezen
tanukat hit alatt a
következőkre nézve
hallgassa ki:

Van-e a
tanuknak tudomása
arról, hogy a Ganz és
társaság a fent
jelzett szabadságukat
az engedélyezés helyétől
számított egy éven
belül megkezdte

K. F. K.

L. B. K.
X. 1. 20.

Gyakorlatba
vétel

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

helyt a jövőre

potiro ad 70405/96.

Nevezetesen

valamint arról, hogy
~~az~~ gyakorlás ~~kető~~
~~meghaladó~~ folytonos
volt vagyis nem
szüntett. e két éven
keresztül és kérdés
teendő" [arra nézve is,
valjon a foganatba
vett gyakorlatba
vétel a tulajdon
tárgyának lényegében
vett tökéletes előállí-
tásában állott - e is
~~mondható - e~~
~~arra az eredményre~~
~~vezetett - e~~, hogy az
aztán és a magyar
ipar ezen előállítás
által egy iparilag
használható és értékesít-
hető termékkel
gyarapodott? 2

Ezen kérdések
egyenként a fentek
felsorolt szabadal-
mak mindegyikére
az idecsatolt beadvány
felmutatása mellett
vannak hoztatandó, a

Les akkép

tamkijelölés a
hatósági nyelvel
közbenjöttével [ez köz-
lendő], hogy ~~az~~
a peres felek ügyvelei
és pedig félperes része-
ről Dr. Gallia

Adolf (L. Beis I.
Dorotheengasse 8.), a peres
részéről pedig Dr.
Schuloff Tivadar

(Beis I. Johanner-gasse
16.) arra meg-
hívattam, a
tamkijelölés
alkalmából személyesen
vagy képviselőik
utján jelen
lehessenek.

A Zsinat jelentését
a tárgykörben az idecsa-
tott kirovatok
vizsgálatára
mellett meglehető
elváram.

K. Tinkt⁴
or

L. B. Balogh
XI. 20

Mrt 96 ^{XI}/₁₈
Földvár

In dem Privilegiums-Processe der Firma Siemens & Halske in Wien durch Dr. Adolf Gallia, Hof- u. Gerichtsrath in Wien I. Vorstandschaft & wider Nicola Tesla, beizugsweise die Firma Ganz & Comp in Budapest als Concessionärin der Nicola Tesla durch Dr. Theodor Schulloff Hof- u. Gerichtsrath in Wien I. Vorstandschaft 16 auf Erlassung Erklärung der dem Geklagten erteilten Privilegien und zwar:

- 1.) Das Privilegium vom 16. April 1889 auf ein Verfahren und Apparate zur elektrischen Kraftübertragung mittels Wechselstroms;
- 2.) Das Privilegium vom 24. April 1889 auf Verfahren in dem Verfahren und den Apparaten zum Umräumen und Wechseln von elektrischen Drähten;
- 3.) Das Privilegium vom 21. October 1891 auf Verfahren zum elektromagnetischen Strommotor wegen unterlassener Ausübung hat die geklagte Firma den Nachweis der gesetzmäßigen Ausübung durch die nachstehenden Zeugen angeboten.

Der sehr löbliche königlich ungarische Landes-Ministerium in Budapest.

Carl Zipernowsky kgl. Professor und Ingenieur
in Budapest, Oszlop-utca 7,
Otho L. Bláthy, Ingenieur,
Eugold Neustadt, Ingenieur,
Koloman Kando', Ingenieur,
Geza Szuk, Ingenieur,
Dr. Moriz Hoor, Ingenieur,
Tigmuš Kéczei Werkführer,
Jozef Weiss, Werkführer,
Jozef Rotter, Werkführer,
Johann Szabó, Werkführer,
sämmtlich in Budapest, II. Länglstrasse Nr. 73.

Das k. k. Ministerium befolgt sich das
löbliche Ministerium dienstfamendlicht zu ersuchen,
diese Zügen darüber einvernehmen zu lassen, ob
die bezeichneten Privilegien binnen einem Jahre von
dem jeweiligen Datum des Privilegiums an gerech,
mit von der Firma Ganz & Comp im Inlande anzü,
über begonnen, und diese Ausübung nicht durch volle
zwei Jahre gänzlich unterbrochen würde, insbesondere
auf darüber, ob die Ausübung in einer vollständi,
gen Gestalt des Erfindungsgegenstandes seinen
Wesen nach bestand und mit dem Erfolge stattfand,
durch ein brauchbares und verwandbares Erzeugnis
die Bedürfnisse der österreichischen und ungarischen
Industrie zu befriedigen.

Die Befreiungen der oben genannten Privilegien
sollen gegen Rückfluß auf gemachten Entschluß,
beruhen mit.

Von der anzunehmenden Fingerschneidung
sollen der löbliche Ministerium die Porträt-Ver-
treter rechtzeitig aufständigen lassen, damit der,
selben die Möglichkeit geboten werden, bei der Fingerschneidung
zu rasieren und zur Fingerschneidung
sorgen an die Fingerschneidung zu stellen.

Wien, am 27. October 1896

Für den v. v. General-Minister:

Reichsregierung.